Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 21 (16544) | 1984 оной январиин 25, среда | Сэн 3 мүнгэн.

Республикымнай ажалай үдэр

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР 120 ТӨННО

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой зэд хайлуулдаг цехэй хүдэлмэришэд түрэл заводойнгоо 50 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ зорюулжа, үнгэрһэн жэлэйнгээ түсэбтэ даабарииө декабриин 19-дэ дүүргээ. Жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 120 тонно үнгэтэ металл гаргаба.

Олоһой амжалтада зэд шудхагшад А. Абзаев, Ф. Гаврилов, Б. Федотовский, Е. Журавлев, аха дүү Валерий болон Николай Наквасинууд, зэд хайлуулагша В. Разуваев гэгшэд горитойхон хубитаяа оруулба.

П. БУРМАКИН.

ДҮРШЭЛТЭЙШҮҮЛ ШАЛГАРНА

ХЭРЭН. Штатнабэшэ корреспондент Ц. Доржин игэжэ мэдээсэнэ: Ажахынгаа һүрэг адуу моридые даажа абаһан үнинэй дүршэлтэй адуушан, Ажалай Улаан Тугай ордента Сэнгэ Ошорович Бильдуев жэл бүри горитойхон амжалта түйлажа, гансашье Туранайнгаа совхоз дотор бэшэ, мүн бүхы район соогоо суурханхай юм. Нёдондо энэ нүхэрнай 141 гүүнһээ 126 унага абажа гарза хоролтогүй түлжүүлхээр абаһан зорилгоёо урагшатайгаар үлүүлжэ шадаа. Тодорхойлбол, түрүү адуушан бүхыдөө 132 унага абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ, һүрэгөө горитойхоноор нэмээһэн байна.

Энэл ажахын нүгөөдэ адуушад Гомбо Жигжитович Манзаров, Михаил Содномович Маншеев гэгшэд 100 гүүн бүхэнһөө 70 унага абажа түлжүүлээ юм. Адуу моридоо олошоруулха талаар онсо габьяатай байһан ажахын түрүү адуушад социалис мүрысөөнэй дүнгөөр эрхимлэһэндээ мүнгэн шангаар урмашуулагдадаг юм.

Байгша ондо 100 гүүн бүриһөө 90-һээ үсөөн бэшэ унага абажа түлжүүлхээр шиидэһэн эндэхи адуушад һүрэг адуу моридоо хагда элбэгтэй бэлшээридэ, тарьяанай үлөөдэһэн дээрэ бэлшээжэ, яһала тобир тарганаар ондо оруулжа байнхай.

УЯЛГАЯА ШЭНЭЛБЭ

Ивалгын ОПХ-гай Доодо-Ивалгын һүнэй фермынхид жэлһээ жэлдэ үндэр амжалтануудые түйлана. 1983 ондо эндэхи һаалишад фермээрээ үнеэн бүриһөө 3062 килограмм һү һаажа, «гурбан мянгатанай» тоодо оролсобо. Тиигэжэ тэдэнэр хамта дээрээ 2977 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилөө.

Тус фермэдэ долоон һаалишад һаамхай 100 үнеэ харууһална. Тэдэнэй олонхинь эндэ үнинэй ажаллажа байһан тула дүй дүршэлөөр баян болоһон зон.

Бабасан Бальжинимаевна Ленхобоева гушаад жэлдэ энэ фермэдэ һаалишанаар хүдэлнэ. Тэрэ һүүлэй арба гаран жэлдэ үнеэн бүриһөө гурба мянга гаран килограмм һү һаажа, ходо түрүү зэргэдэ ябана. Үнгэрһэн жэлдэ Бабасан Бальжинимаевна 452 центнер сагаан эдеэ абаа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 3322 килограмм һү һаагаа. Нүхэр Ленхобоевагай габьяата ажал үндэрөөр сэгнэгдэнхэй, нютагайхидайнгаа этигэл найдабарида хүртэжэ, Бабасан Бальжинимаевна Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутатаар, Ивалгын поселково Соведэй депутатаар, хэдэн дахин һунгагдаһан байна. Тэрэ олон үхибүүдые үндылгэжэ, нэһанайнгаа амаралтада гараашье һаа, дуратай ажалаа орхёогүй.

Үнинэй һаалишад Цыбик-Дари Цыбикова, Цырен-Дулма Пурбуева мүн лэ даалгагдаһан үнеэн бүриһөө гурбан мянга гаран килограмм һү һааһан байха юм.

Фермын һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ урдань суута һаалишан ябаһан Бимба Ринчиновна Гомбоевагай ажал хэрэгые халажа абаһан Александр хүбүүниинь эрхимлээ. Тэрэ үнеэн бүриһөө 3567 килограмм һү һааба.

Һаалишад Дэнчигма Федоровна Будаева, Бабасан Балдоржиевна Очирова, Валентина Батомункуевна Надмитова гэгшэд түсэбтэ даабаряа холо үлүүлһэн, үнеэн бүриһөө 2770—2850 килограмм һү һааһан байха юм.

Һаалишадай үндэр амжалта түйлаха хэрэгтэ мал адуулагшад Даша-Доржо Очиров, Бабасан Гомбоев, Владимир Бадмаев, Даба-Цырен Санжицыренов, Василий Очиров гэгшэдэй хубита бии. Тэдэнэр малаа һайнаар адуулдаг, үбэлэй сагта малдаа тэжээл зөөдэг, наг шэбхэ гаргажа, хото хорёогоо сэбэрлэдэг, фермэдэхи котельни түлижэ, тэжээл буйлуулха уһа халаадаг юм.

Эбтэй эетэй энэ коллективые коммунист Лубсан-Дулма Санжицыбикова хүтэлбэрилдэг. Тэрэ нэгэн доро тоо бүридхэгшын, техник-үрэжүүлэгшын уялга дүүргэдэг юм. Энэ фермэдэ жэлһээ жэлдэ зуун үнеэн бүхэнһөө зуу гаран тугал абтадаг. 1983 ондошье 101 үнеэнһээ 124 тугал абтаа. Нүхэр Санжицыбикова шэн габьяата ажалайнгаа түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1983 оной декабриин 21-нэй Указаар «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаа. Иигэжэ фермые даагшын оролдосотой ажал үндэрөөр сэгнэгдэбэ бшуу. Һүнэй фермын хүдэлмэрилэгшэд малай үбэлжэлгын харюусалгата хаһада харууһалжа байһан малайнгаа ашаг шэмыень доошонь оруулхагүй гэжэ оролдонод. Булта һаалишад даалгагдаһан бүлэг үнеэндэ тэжээл буйлуулна. Малай толгой бүхэндэ 10 килограмм силос, сенаж, 5 килограмм үбһэн болон тарьяа талханай зүйл хүртэнэ. Тус фермэдэ харууһалагдадаг үнеэн бүриһөө үдэртөө дунда зэргээр 7,5 килограмм һүн абтана.

Фермын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй, СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сессиин материалнуудтай танилсаад байхадаа, малай үбэлжэлгын үедэ даалгагдаһан үнеэн бүриһөө 1900 килограмм һү һаахабди гэжэ һаалишад мэдүүлбэ.

С. РИНЧИНОВ.

ЭРШЭЕЭ ҺУЛАДХАНАГҮЙ

Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад үнгэрһэн жэлдэ «сагаан эдеэ» үйлэдбэрилхэ талаар бага бэшэ амжалта түйлаа. Эдэнэр түсэбһөө гадуур 770 центнер һайн шанартай һү тоһоной заводто тушааһан байна. Иигэжэ эндэхи һаалишад гүрэндэ бүхыдөө 6650 центнер һү худалдаа гэхэ гү, али урзанда жэлэйхиһээ 796 центнерээр ехэ һү тушаагаа.

Тус ажахын һаалишад энэшье жэлдэ һү һаамаа дээшэлүүлжэ байнхай. Январь һарын 10 гаран хоногой туршада дүн хамта 92 центнер сагаан эдеэн худалдагдаһан байна.

Т. БАДМАЕВА.

ШАГНАЛДА ХҮРТӨӨ

Шэнэ жэлэй урдахана Хяагтын районой Алтайн совхозой һаалишан Мария Бадмаевна Бундаева, Хяагтын совхозой һаалишан Галина Леонидовна Шульгина гэгшэд үнгэрһэн жэлдэ дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ амжалта түйлаһанайнгаа, 1982—1983 онуудай үбэлжэлгын үедэ һү ехээр һааһанайнгаа түлөө гүрэн түрын дээдын шагналнуудта хүртэбэ. Нүхэр Бундаева Ажалай Алдар Солын 3-дахи шатын орденоор, Галина Леонидовна «Ажалай габьяагай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаа.

Мария Бадмаевна түрэл ажахынгаа Алтайн һүнэй фермэдэ хори гаран жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлнэ. Тэрэ һүүлэй үедэ үнеэн бүриһөө хододоо 2000 гаран килограмм һү һаадаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэшье түрүү һаалишан үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2323 килограмм һү абажа, жэлэйнгээ түсэбые холо үлүүлээ.

Г. Н. Шульгинагай нэрэнь ганса совхоз соогоо бэшэ, мүн район дотороо суурханхай. Нёдондо тэрэ «хоёр мянгатанай» зэргэдэ гараа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 2479 килограмм сагаан эдеэ үйлэдбэрилһэн байна. Мүнөө тэрэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эршээ заахашье һуладхангүй хүдэлжэ байна.

А. МОЛОНОВ.

НАГ ШЭБХЭ ГАРГАГДАНА

Хориин районой Үдын совхозой Баруун Хасууртын отделениин тарьяанай поли дээрэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, тэргэнүүдые шагтагалһан хоёр трактор наг шэбхэ асараад буулгажа байба. Эндэ дүй дүршэлөөр баян механизатор Алексей Тимофеевич Аскеевэй даадаг звено хүдэлнэ. Үнгэрэгшэ оной ноябрь һараһаа совхозой гурбан отделениин полинууд дээрэ бүхыдөө 9554 тонно наг шэбхэ гаргагдаад байна.

Ерэхэ жэлэй ургасын найдамтай үндэһэ һуури табижа байһан механизаторнууд Баир Аюшеев, Дамба Дугаржапов, Леонид Мартынов, Валерий Афанасьев, жолоошод Фёдор Арефьев, Михаил Швецов ба Баир Цыдыпов гэгшэд халаанайнгаа нормо холо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэдэнэр шэнэ жэлһээ хойшо үшөө 6000 тонно наг шэбхэ тарьялан дээрэ гаргаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: звеное даагша **А. Т. Аскеев.**

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

САҺА ТОГТООНО

Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой луговодууд жэл бүри тогтууритай баян ургасын үндэһэ һуури табиха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг юм. Энэшье жэлдэ тэдэнэр ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Мүнөө эндэхи механизаторнууд тарьялан дээрэ саһа тогтоожо эхилбэ. К-700 түхэлэй трактор жолоодожо ябаһан Василий Андреевич Кузьмин, «ДТ-75» тракторта хүдэлдэг Геннадий Михайлович Пнев гэгшэд бүхыдөө 800 гектар талмай дээрэ саһа тогтоогоод байна. Энэ харюусалгатай хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ.

Тус ажахын механизаторнууд, луговодууд, бүхы байһан тарьялан, нуга сабшалан дээрээ саһа тогтоохоор хараална.

Н. НАМСАРАЕВ.

Агропромышленна нэгэдэлнүүдэй шухала зорилгонууд

Агропромышленна комплексын асуудалнуудаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комиссиин ээлжээтэ заседани январиин 23-да боложо, ороoһото болон хүдөө ажахын бусад ургамалнуудай үрэһэ хабарай тарилгада саг болзор соонь бэлдэлгые хангаха талаар РСФСР-тэ, Украинын болон Грузиин ССР-нүүдтэ бэелүүлэгдэжэ байһан хэмжээнүүд тухай совет, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэлнүүд шагнагдаба.

Эдэ республиканууудай колхоз, совхозууд энэ хүдэлмэреэ улам эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Украинын ССР-эй ажахынуудта хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ ороoһото болон ороoһото-бобово ургамалнуудай шалгагдаһан үрэһэнэй 90 шахуу процентнь нэгэдэхи классай эрилтэнүүдтэ харюусана. Чувашай АССР-тэ, Краснодарай хизаарта, Белгородско, Воронежско, Саратовска, Ульяновска болон РСФСР-эй бусад хэдэн областьнууд, хизаарнууд, автономито республикануудта үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ хүдэлмэри дүүргэгдэжэ байнхай.

Гэхэтэй хамта агропромышленна зарим нэгэдэлнүүдтэ үрэһэнэй фонднуудта ёһотой анхарал оролдолго хандуулагданагүй гэжэ зүбшэн хэлсэлгэ харуулаа. Буряадай АССР-эй, Красноярска хизаарай, Амарай, Эрхүүгэй, Томско, Курганска болон Новосибирскэ областьнуудай ажахынуудта хабар таригдаха ороoһото ба ороoһото-бобово ургамалнуудай үрэһэн илангаяа хангалтагүй муу шанартай байна. Грузиин ССР-тэ гүрэнэй нөөсэдэ оруулагдаха һайн шанартай үрэһэ бэлдэхэ түсэбүүд жэл бүри дүүргэгдэнэгүй. Горитой ехэ талмай дээрэ нютагай сортнуудай үрэһөөр тарилга хэгдэнэгүй.

Баруун Сибириин, Зүүн Сибириин ба Ураалай экономическа районуудай колхоз, совхозууд тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһэ андалдан абалсаха хүдэлмэри һулаар эмхидхэһэн байна. Тарьяа тушаан абалгын зарим предприятинуудта үрэһэ хүрэнгэ тарилтын эрхим шанарта хүргэхэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гээд тэмдэглэлтэй.

Хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгөөр ажахынуудые гүйсэд хангаха, ушарга байгаа дутуу дунданууды усадхаха талаар дары хэмжээнүүдые абаха тухай дурсагдаһан союзна республиканууд совет, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй мэдүүлгэнүүдые комисси анхаралдаа абаһан байна. Эдэ бүгэдые Ураалай, Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй ажахынуудта саг болзор соонь хүргэлгэдэ онсо анхаралаа хандуулжа, үрэһэ хүрэнгэ андалдан абалсалгые түргэдхэхыень, тэрэнииe хүн зондо хүргэхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Бэлэдхэлэй министерствэдэ, Зам харилсаанай министерствэдэ дурадхагдаа. Хоротон шумуулнууд болон үбшэнһөө үрэһэнэй бүхы материалые хамгаалхын тула тэрэнииe хордохыень, мүн кукурузын ба бусад ургамалнуудай үрэһэ үргэнөөр шанаржуулхыень агропромышленна нэгэдэлнүүдтэ даалгагдаа.

Экономическа туршалга хэлгэдэ Украинын ССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын нэгэдэлнүүдые, предприятинуудые бэлдэхэ талаар СССР-эй правительствын шиидхэбэринүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай асуудалые комиссиин заседани дээрэ хаража үзэбэ. Эдэ шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр даабаритаа тоонууд, нормативууд ба лимидүүд, мүн шухала хэрэгтэй бүхы методическа документнүүд саг соогоо бэлдэгдэһэн байгаа. Бэлэдхэлэй хүдэлмэриин үедэ шэнэ эрхэ байдалда предприятинуудай ажал ябуулгын гол ёһонуудые эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй гүнзэгыгөөр шэнжэлэн шудалалгада онсо анхарал хандуулагдаһан байха юм. Энээнэй ашаар ажалша коллективууд продукци үйлэдбэрилгые эмхидхэхэ, бусад технико-экономическа үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхэ талаар үгтамжын түсэбүүдые баталан абаха арга олгобо. Экономическа туршалгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула шухала бүхы хэмжээнүүдые абахыень комисси СССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин министерствые, Украинын ССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин министерствые уялгалаа.

Энэ табан жэлдэ загаһа барилгын, загаһанай продукци үйлэдбэрилгын түсэбүүдые дүүргэхэ талаар загаһа баридаг колхозуудай хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Эдэ ажахынуудта бии байгаа арга нөөсэнүүдые, илангаяа олзоборилгын суднануудые ашаглаха, орон доторхи нуур сөөрэмүүдэй загаһанай баялигые арьбадхалгын нөөсэнүүдые һайнаар ашаглаха шухала гэжэ заагдаба.

Агропромышленна комплексын хүтэлбэрилхы кадрнуудай, мэргэжэлтэдэй дүй дүршэлые дээшэлүүлхэ гуримые саашадань нарижуулан һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд комисси дээрэ һайшаагдаһан байна. Энэ асуудалаар зохихо шиидхэбэри бэлдэхыень тус тус министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта даалгагдаа.

(ТАСС).

ОЛОН ТҮМЭНЭЙ НИИТЭ НЭГЭН ҺАНАЛ

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлдэжэ байгаа бүгэдэ арадай үүсхэл эдэбхи һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөнүүдэй хүдэлмэридэ элеэр харагдана. Тэдээндэ хабаадагшад олон түмэнэй һанал бодолые элирхэйлэн мэдүүлжэ, ажалша коллективүүдэй суглаанууд дээрэ дэбжүүлэгдэһэн оронойгүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадта кандидадуудые нэгэн һаналтайгаар дэмжэнэ.

Москвагай Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ «Трехгорная мануфактура» гэжэ цумаажан бүдэй комбинадай нэхэгшэ **Наталья Владимировна Орлова**, СССР-эй Наукануудай академиин П. Н. Лебедевэй нэрэмжэтэ физическэ институдай директор, «Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ, академик Социалис Ажалай хоёр дахин Герой **Николай Геннадьевич Басов**, Алтайн хизаарай Павловска районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор **Галина Андреевна Кулешова**, Орловско областиин Кромской районой «Власть труда» колхозой ахамад экономист **Клавдия Петровна Кулакова**, Пермскэ областиин Чусовской станциин электровозой машинист **Владимир Михайлович Кузнецов**, Шэтын областиин Калганска районой «Родина» совхозой тэжээл бэлдэлгын звеное даагша **Федор Петрович Лопатин**, Чувашай АССР-эй Шумерленскэ автофургонуудай комбинадай хэбшэн **Наталья Михайловна Трофимова**, Ямало-Ненецкэ автономито округой Новопортовско загаһанай заводой загаһашан **Павел Палевич Окотэтто** гэгшэдэй кандидатуранууды окружной зүблөөнүүдтэ хабаадагшад халуунаар дэмжэһэн байна.

СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ «Белоруськалий» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй комплексно бригадын бригадир **Сергей Владимирович Коренко**, Сурхандарьинска областиин Денауска районой Ульяновай нэрэмжэтэ колхозой колхозница **Кундус Хаитбаевна Акбаралиева**, Бухарска областиин Вабкентскэ районой Ушинскиин нэрэмжэтэ 25-дахи һургуулиин багша **Шарофат Болтаевна Гадоева**, Бакугай КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ нефть болбосоруулгын заводой оператор **Лятифа Билал кызы Абасова**, Азербайджанай ССР-эй Наукануудай академиин президент **Эльдар Юнис оглы Салаев** гэгшэд һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөнүүд дээрэ дэмжэгдээ.

Азербайджанай ССР-эй Кюрдамирска районой «Москва» колхозой хлопок ургуулагша **Егана Гюлалы кызы Абдуллаева**, Киргизэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Арстанбек Дуйшеев**, Киргизэй ССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Фрунзиин прибор бүтээлгын заводой радиоаппаратура хабсаргагша **Людмила Ивановна Молодова**, Душанбе хотын 8-дахи поликлиникын эхэнэрнүүдэй бэеын элүүрые үзэдэг эмхи зургаанииe даагша **Ирина Холматовна Ахмедова** гэгшэдэй кандидатуранууд окружной зүблөөнүүд дээрэ дэмжэгдэһэн байха юм.

• • •

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан суглаанууд орон доторнай үргэлжэлһөөр.

(ТАСС).

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ — ҮНДЭР УРГАСАДА

ТЕХНИКЭЕЭ hАЙНААР ЗАhАБАРИЛХА, ЗҮБӨӨР ХАДАГАЛХА

КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай майн (1982 он), декабриин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай совет арад научно-техническэ хүгжэлтые хурдадхаhанай, үйлэдбэриин хүсые үрэ ехэтэйгээр хэрэглэhэнэй ашаар хүдөө ажахын, агропромышленна комплексын бусад hалбаринуудай материальна техническэ баазые бэхижүүлнэ.

Ганса XI табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада манай республикын колхоз, совхозуудта болон бэшэ ажахынуудта 3578 трактор, 1763 автомашина, таряа хуряадаг 1410 комбайнууд абтаа.

Мүнөө үедэ республикымнай ажахынуудта 10581 трактор, тэрэ тоодо хүсэ ехэтэй К-700 түхэлэй 755 трактор, ашаанай 5659 автомашина, таряа хуряадаг 3377 комбайн, хүдөө ажахын 20 мянганhаа дээшэ бусад машинанууд тоологдоно.

Тиимэhээ хүдөө ажахыда инженернэ албые зүбөөр табиха, техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха ба бүрин бүтэн байлгахын түлөө механизаторнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ, машина бүхэниие ашаглагдаха болзорто́нь үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гээшэ тон шухала зорилго болоно.

Колхоз, совхозууд ба ажахы хоорондын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд даалгагдаhан техникэеэ hайнаар хадагалха, заhабарилга болон ашаглалгын гаргашануудые хорооход талаар таарамжатай хэмжээнүүдые абаха ёhотой.

hүүлэй жэлнүүдтэ эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тула республикын ажахынуудта машинануудые хадагалаанда табиха тусхай хашаа, хушалтатай байрануудые түхеэрдэг болонхой. Энэнь колхоз, совхозуудай ажахы хоорондын предприятинуудай инженернэ комплексын шухала хубинь ха юм. Юуб гэхэдэ, эндэ техникэ хадагалагдан табигдахынгаа урда задалагдажа, техническэ талаар хангалга эмхидхэгдэнэ. Мүн асаргадаhан шэнэ техникэ суглуулагдан хабсаргагдана.

Техническэ талаараа бүхы эрилтэнүүдые хангамаар машинануудые хадагалаанда табиха иимэ хашаа Мухар-Шэбэрэй районой «Авангард» совхоздо түхеэрэгдэнхэй. Үнинэй механизатор Владимир Иванович Рютинэй хүтэлбэри доро дүршэлтэй механизаторнууд А. Н. Денисов, Я. И. Максимов, комсомол хүбүүн Н. Рютин гэгшэд хүдэлдэг. Эндэ одоол техникэ эзэн ёhоор хадагалагдадаг. Механизатор бүхэндэ даалгагдажа үгтэhэн бүхы техникые онсолон харуулhан тусхай журнал бии. Энээнэй ёhоор хүдэлмэриин дүүрэхэтэй сасуу хүдөө ажахын машинанууд булта сэбэрлэгдээд, хэзээ, ямар шанартайгаар тушаагдаhаниинь эли тодоор бэшээтэй байдаг. Тиимэhээ ээзгүй эндэ тэндэ хаягдаhан машина гэжэ байдагтүй. Машина техникын тушаагдан абаhанай hүүлээр алинайнь хэзээ заhабарида орохо болзор Василий Ивановичаар тодорхойлогдодог байна. Хэрэглэмжэhээ гаргагдаhанда тоологдоhон техникые эндэхи механизаторнууд анхарал ехэтэйгээр үшөө дахин хаража үзөөд, заhаабарилжа болохоор байhые бэлэн болгодог заншалтай. Мүн саашадаа хэрэглэгдэхээ болиhон техникэ задалагдажа, запасной частьнуудай ба районой Сельхозтехника нэгэдэлтэй андалдаа хэхэ фонд бии болгогдодог юм. Металлоломдо тушаагдаха түмэр түдэгэ заабариин ёhоор хуу илгагдажа тусхай газарта обоологдоно. Совхоздо асаргадаhан шэнэ техникые нүхэр В. И. Рютин тон наринаар шалгажа, өөр дээрээ даажа абадаг. Тиимэhээ ямар нэгэ шалтагаанаар шэнэ техникын хүдэлгэгдэнгүй зогсоhон ушар гэжэ үзэгдэдэггүй. Хүдөө ажахын машинануудые эмхи гуримтайгаар, техническэ заабариин ёhоор табигдаhаниие шалган харадаг район болон республика дотор үнгэргэгдэдэг конкурс-харалгада «Авангард» совхозой механизаторнууд нэгэнтэ бэшэ илажа гараhан. Тэдэнэр жэшээтэ ажалайнгаа түлөө Хүндэлэлэй грамотанууд, дипломуудта хүртэhэн, «Москвич» машинаар шагнагдаhан байха юм. Үнгэрhэн жэлэй хүдэлмэриин дүнгүүдээр тус ажахын механизаторнууд нэгэдэхи hуури эзэлжэ, Буряадай хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой Хүндэлэлэй грамотаар, УАЗ-452 түхэлэй автомашинаар шагнагдаба. Иимэ үндэр сэгнэлтэдэ мүн Улаан-Үдын районой «Авангард» колхоз, Кабанскын районой Ойморой совхоз хүртэhэн байха юм.

Хэжэнгын районой Загаhатын, Хурамхаанай районой Аргатын, Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозууд болон бусад ажахынууд hайн бэлэдхэлтэй байгаа. Олонхи колхоз, совхозуудта техникэ заhабарилха, техническэ хангалга үнгэргэхэ бааза бии болгохо, тэрэниие гамтайгаар хадагалжа байха талаар хэмжээнүүд абтаhан байна. 116 ажахынуудта машинануудые хадагалаанда табиха байрые даагшын тусхай тушаал бии болгогдоhон, 81 колхоз, совхозуудта техникэ харууhалжа байха 3—4 хүнhөө бүридэhэн звенонууд бии болгогдонхой. Иимэ звенонууд Мухар-Шэбэрэй, Хэжэнгын районуудай ажахынуудта олоор байгуулагданхай. Дурсагдаhан районуудай колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын машинануудые хадагалха тусхай байранууд түхеэрэгдэнэ. Түрүү дүй дүршэл дамжуулан нэбтэрүүлхын тула техникэ саг болзорто́нь заhабарилжа, эмхитэй hайнаар хадагалдаг ажахынуудта семинар үнгэргэгдэнэ. Иимэ семинарнууд Зэдын районой Борьёогой, Хэжэнгын районой Загаhатын, Сэлэнгын районой Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй районой «Авангард» совхозуудта үнгэргэгдэhэн байха юм. Эндэ механизаторнуудые, ажахын инженерно-техническэ мэргэжэлтэдые урижа үргэнөөр хабаадуулдаг заншалтай.

hүүлэй жэлнүүдтэ Бэшүүрэй районой «Победа», Сэлэнгын районой К. Марксын нэрэмжэтэ, Түнхэнэй районой «Маяк», Загарайн районой К. Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта, Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын совхоздо, Хэжэнгын районой «Баян гол» нэгэдэлдэ машина техникэ хадагалдаг hайн түхеэрэлгэтэй хашаанууд баригдаа.

Гэбэшье энэ хэрэгтэ Баргажанай, Баунтын, Яруунын, Кабанскын, Улаан-Үдын, Түнхэнэй болон бусадшье районуудта анхарал багаар хандуулагдана. 1981—1985 онуудай туршада баригдахаар түсэблэгдэhэн барилганууд эдэ районуудта мүнөө болотор эхилээдүй байhаар. Баргажанай районой Уланай, К. Марксын нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй районой Калининай нэрэмжэтэ, Зэдын районой Октябриин 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозуудта, Баунтын районой Монгойн, Яруунын районой «Комсомольский», Нарhатын, Хоринин районой Хүлэй совхозуудта машина, техникэ хадагалха хэрэгтэ анхарал хандуулагдаагүй байhаар. Эдэ ажахынуудта техникэ заhабарилха хэрэгые эрхилхэ тусхай даабаритай хүниие олохонь бэрхэтэй. Тиимэhээ машина, техникэ эрилтын ёhоор хадагалагданагүй, саг болзор соогоо заhабарилагданагүй, хуушарhан техникые хэрэглэмжэhээ гараhанда тоолоhон документнүүдшье байхагүй.

Машина, техникын хангалтагүйгөөр хадагалагдадаг, харууhалагдадаг дээрэhээ заhабарилгын хүдэлмэридэ түсэбэн ёhоор hомологдоhон мүнгэнhөө холо үлүү мүнгэ зөөри гаргашалха ушарнууд үшөөл олон.

Онсолон хэлэбэл, мүнөө үедэ машина, техникэ наринаар харууhалха, хадагалха гээшэ ехэ удха шанартай хэрэг. Тиимэhээ ажахы бүхэндэ машинануудые техническэ талаар харууhалга заhабарилга болон хадагалаанда табиха асуудалнуудые гүйсэд хараалhан эмхидхэлэй ба техническэ хэмжээ ябуулганууд тодорхойлогдохо ёhотой. Техникэ заhабаридаг, хадагалан хаража байдаг хүнүүдые моральна болон материальна талаар урмашуулха шухала. Энэ жэлдэ олон ажахынууд хүдөө ажахын техникэдэ гамтайгаар хандаха, тэрэниие hайнаар хадагалха талаар республика дотор үнгэргэгдэдэг конкурс-харалгада хабаадаха юм.

Районуудай агропромышленна нэгэдэлэй совет бүхэн машина, техникэ хадагалха тусхай байра бариха, тэрэниие зүбөөр, техническэ гуримай эрилтын ёhоор эрхилхэ мэргэжэлтэдые томилхо хүдэлмэри унжагайруулангүй ябуулха болоно. Энэ табан жэлэй дүүрэтэр ажахы бүхэндэ машина, техникэ hайнаар хадагалха тусхай типовой байранууд баригдаха ёhотой.

А. ПАХЕЕВ,
Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо.

ПАРТИИН ПОЛИТИКЫЕ ТАЙЛБАРИЛНА

Хоринин райондо КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таhагые даагша Б. Н. Николаев хүтэлбэрилэгшэтэй лекторнүүдэй бүлэг ажаллаа. Тус бүлэгтэ республикын гэгээрэлэй министр П. Ф. Бардаханов, БИОН-ой хүдэлмэрилэгшэ, түүхын эрдэмэй кандидат Г-Н. Заятуев, Зүүн Сибириин технологическа институдай доцент Д. Р. Мангутов гэгшэд ябалсаа. Эдэнэр КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй болон арбадахи зарлалай СССР-эй Верховно Соведэй юhэдэхи сессиин материалнуудые районой ажалшадай дунда нэбтэрүүлhэн байна.

Жэшээнь, лектор Г-Н. Заятуев Анаагай совхозой Шугын Үбэрэй хонишодой отарануудаар ябажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө, малшадай hонирхоhон асуудалнуудта харюусаа.

Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗАЛУУ МА...
ЗОРИГ ЕХ...

Үнгэрhэн зунай бэлшээриин
«Маяк» колхозой 170 эмэ хаш
лын бэлшээридэ туугдажа гара
хүбүүд Б. Д. Санжихаев (ахала
даков, А. Д. Шенхоров гэгшэ
най гурбан hара үлүүтэй сагай
малаа гээлтэ хоролтодо оруула
гой бүхэнэйнь шэгнүүрые сү
граммаар нэмэгээ hэн.
Мүнөө залуу малшад Сагаа
жэжэ байнхай. Хүбүүдэй хэ
үбэлжэлгын энэ шанга хаhада
Үглөөнэй харанхыhаа эхилээд,
лаа эдеэлүүлхэ, уhалха, шэбхэ
рэтэр ажал дутаха юм аал. Энэ
тэдэнэртэ баhал залуу хүбүүн
хаяа ерэнхэй.
— Тобир тарганаар үбэлн
даа, сагыень алдангүй эдеэлү
бүхэнэйнь шэгнүүрынь сүүдх
нэмэнэ,— гэжэ ахалагша малша
рэнэ. — Эдэнэйнгээ шэгнүүры
на, хашарагуудай ороондо о
үгэhэнhөөнь манайшни ажал
гүүртэдэмнай гурбан буха т
гүүртэhээ мүнөө үбэл туга
hаалиин фермэнүүдтэ абаашаа.
Ахалагша малшан наhаараа
hаа эжыгээ дахажа, мал ажал
hон хүн юм. Сэрэгэй албанhаа
тэрэ хэдэхэн жэлэй туршада м
зуураа, бүришье ехэ дүршэл
шэ хүбүүдынь баhал малшад
ахалагша малшанда орходоо
hаа, мал ажалай оншыень ол

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу мал
гарhаа), Б. Д. Санжихаев, И. А
даа.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ — ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАhА

ХАМТЫН ОРОЛДОЛГО АШАТАЙ

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ баталагдан абтаhан СССР-эй Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула Зэдын районой «Мир» колхозой малшад, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлжэ байнхай. Тэдэнэр байгша онойнгоо түсэбтэ даабаринуудые гүйсэд дүүргэхын тула эдэ үдэрнүүдтэ ехэ оролдолго гаргана.

Нёдондо ган гасуур байhан ушарhаа энэ ажахыда малай үбэлжэлгэ нилээд хүшэрхэн байдалда үнгэрөө hэн. Тэрэ үедэ колхозойхид ондоо нютагуудаар бүдүүн тэжээл бэдэрхэ баатай болоо бэлэй. Тиимэ энэ талаар айхабтар ехэ хүдэлмэри хэгдэhэн байна. Олон механизаторнуудай, автомашинын жолоошодой оролдосо ехэтэйгээр ажаллаhанайнь ашаар ажахын мал урдынхида орходоо нилээд гарза багатайгаар ондо орожо, ниитын малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэрөө hэн. Эндэ малшадай оруулhан хубита нилээд ехэ. Эдэнэр холоhоо шэрэжэ асарhан hолоомо, үбhыень хэршэжэ, жэжэ болгоhон хойноо шанажа буйлуулаад, шанаржуулаад, малдаа үгэхэдэнь, ашатай байгаа бшуу. Эдэ бүгэдын ашаар колхозой hаалишад, хонишод, мал адуулагшад, тугалшад, адуушад үнгэрhэн жэлдэ түл олоор абаа, мал ажалай продукци ехээр үйлэдбэрилөө.

Тус ажахы гүрэндэ hү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые арбан hарын туршада үлүүлэн дүүргэжэ шадаа. Тусхайлбал, үнгэрhэн жэлдэ дүн хамта 11155 центнер hүн тушаагдаа гэхэ гү, али даабаринь 120 процент бэелүүлэгдээ.

Мяха, ноохо гүрэн түрэдөө тушааха жэлэй түсэб амжалтатай дүүргэгдэhэн байна. Тодорхойлон хэлэбэл, нёдондо бүхыдөө 4818 центнер мяхан бэлэдхэлэй пунктда тушаагдажа, түсэбынь 116 процент бэелүүлэгдээ. Энээниие нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, 59 процентээр дээшэлhэн байха юм. 352 центнер ноохон бэлэдхэлэй пунктда эльгээгдэхэ аад. 366 центнер тушаагдажа, даабариин дүүргэлтэ 104 процентдэ хүргэгдөө. Ингэжэ эндэхи малшад ерэхэ жэлэй тоосоогоор хүдэлжэ ябана. Мүн лэ тэдэнэр гүрэндэ hү, мяха, ноохо худалдаха гурбан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлээ.

Сэлэнгын районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй республика дотороо гаргаhан үүсхэлыень «Мир» колхозой малшад hайшаан дэмжээд, район дотороо эгээн түрүүлэн малай үбэлжэлгэдэ саг соонь бэлдэхын, тэрэниие эмхитэйгээр үнгэргэхын, 1983—1984 онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар социалис уялга абаа hэн. Тэрэниие ажахын бүхы малшад, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд халуунаар дэмжэhэн юм. Тиигэжэ hаалишад, үхэршэд, хонишод, адуушад республика дотороо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эхилээ бэлэй.

Энэ харюусалгатай хаhа соо тэдэнэр даалгагдаhан малайнгаа ашаг шэмыень нэмээхэ, эдэнэй тоо толгойень олошоруулха, абаhан түл түрэсэеэ гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ уялгала дүүргэхын хойноhоо оролдожо ябана.

Байгша оной малай үбэлжэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Энэ шухала кампаниие эмхитэй hайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ тус ажахынхид бүхы hанал бодолоо хандуулна. Юуб гэхэдэ, эндэhээ энэ жэлэй түсэб сэхэ дулдыдаха байна бшуу.

Мүнөө үбэлжэлгын үедэ эндэ hү hаалиин 2 фермэ, залуу эбэртэ бодо мал шаахан таргалуулха нэгэ бааза, эмэ хашарагай 2 гүүртэ, хонидой 39 отара, тугалай хоёр гүүртэ, адуун hүрэг тоологдоно. Иимэ олон малые үбэлэй hаранuудта эдеэлүүлхэ үбhэ тэжээл hаhала ехээр бэлэдхэгдээ. Тусхайлбал, бүхыдөө 4362 центнер үбhэн, 3100 центнер hолоомон, 1700 тонно сенаж, 4860 тонно силос, 2000 тонно талха таряанай зүйл нөөсэлэгдэнхэй гэхэ гү, али нэгэ толгой малда дунда зэргээр 8,8 центнер тэжээлэй единицэ хүрэнэ. Харин нёдондо оройдоол 5.4 центнер тэжээлэй единицэ байhан юм.

Бэлэдхэhэн үбhэ тэжээлээ энэ үбэлжэлгын үедэ заатагүй хэршэжэ, hайнаар буйлуулжа шанаржуулаад, зоотехническэ заабариин ёhоор малдаа эдюулхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Колхоздо тэжээл буйлуулдаг 4 цех хүдэлгэгдэжэ байнхай. Түбэй hууринда шэмэтэй тэжээл гаргадаг томодхогдоhон цех гурбадахи үбэлөө хүдэлгэгдэнэ. Эндэ үдэртөө 30—35 тонно тэжээл буйлуулагдажа, залуу малай гүүртэнүүдтэ, тугалнуудта, түлгэнүүдтэ зөөгдэнэ. hүнэй, гахайн фермэнүүдтэ тодхогдоhон тэжээл буйлуулдаг түхеэрэлгэнүүд дүүрэн хүсэндөө ашаглагдана.

Колхозой адууhа мал энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ байра байдалаар гүйсэд хангагданхай. Нёдондо Хара-Үбсэнэй hүнэй комплексдо 200 тугалай байха шэнэ байра ашаглагдаба. Энэ жэлдэ залуу эбэртэ бодо малай дал барихаар хараалагдана.

Тус ажахын ахамад зоотехник Цырен Цыремпилович Доржиевтай уулзажа, энэ харюусалгатай хаhадаа хэр бэлдэhээрнь hонирхоходомнай, тэрэ ингэжэ хөөрөө:

— Байгша оной малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэри hаhала саг соонь ябуулаабди. Үхэр малай, хони хурьгадай байрануудые, малшадай байха гэрнүүдые заhабарилха, дулаалха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаа бэлэй. Адууhа малаа бүлеэн уhаар хангаха талаар ехэ юумэн хэгдээ. Уhа халааха түхеэрэлгэнүүд, худагууд мүн лэ бэлэн болгогдоо. Нёдондо hаhала элбэг хүрэхэ үбhэ тэжээл нөөсэлэгдөө hэн. Бидэ энэ үбэлжэлгые амжалтатай hайнаар үнгэргэхэ зорилгын хажуугаар энэ жэлэй түсэбэй дүүргэлтын хойноhоо hаналаа хандуулнабди. Мүнөө 390 эрэ хашараг шахан таргалуулагдажа байна. Тэдэнэйнь 150-иинь байгша оной нэгэдэхи кварталай мяханай түсэбэй дүүргэлтэдэ тушаагдаха юм. Мүн лэ 1984 ондо түл олоор абахын, hү ехээр hаахын түлөө 157 эмэ хашараг ороондо оруулагдажа байна. Тэрэниие дүршэлтэй малшан Даба-Самбу Будаев эрхилдэг юм.

Ажахынхид иимэ хүдэлмэри ябуулжа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ худалдаха, адууhа малайнгаа тоо толгойе олошоруулха аргатай болохо байна бшуу.

Мүнөө колхозой малшадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Дүнгүүдынь хараалhан саг соогоо сэгсэлогдожо, илажа гараhан түрүүшүүлдэ колхозой правлениин, парткомой зүгhөө дамжуулгын улаан вымпел, мүнгэн шан барюулагдана.

Д. ДОНДОКОВ.
Зэдын район.

ТҮСЭБҮҮД БА ТУЙЛАЛТАНУУД

Жэл соо манай орондо загаhа барилга ба загаhанай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ хүн бүхэнэй хүртэсэдэ 17.6 килограммда, харин 1990 он болотор 19 килограммда хүргэгдэхөөр хараалагдана. Зүгөөр загаhанай продуктнуудые эдеэ хоолдо хэрэглэлгын хэмжээн манай нютагай газар нютагуудта нэгэ жэгдээр хубаарилагданагүй. Энээндэ географическа, мүн национальна эрхэ нүхэсэлнүүд нүлөөлдэг. Жэшээнь, Алас-Дурна зүгтэ, Латвида, Эстонидо, Литвада загаhанай продуктнуудые эдеэ хоолдо үлүү ехээр хэрэглэхэдэнь, харин Кавказай, Дунда Азиин республикануудта орон доторхи дунда зэргын хэмжээнhээ доогуур байна.

Манай ороной загаhанай промышленностиин урда ехэ зорилгонууд табигдана. 1985 ондо манай орондо загаhа барилгын хэмжээн 4,2 миллиондо, харин 1990 ондо 4,3—4,5 миллион тоннодо хүргэгдэхөөр түсэблэгдэнэ. Загаhаар буйлуулагдадаг продуктнуудай элдэб зүйлнүүдые улам үргэдхэхэ, тэрэнэй шанар, амтыень дээшэлүүлхээр хараалагдана. Амиды, мүн хүргэгдэhэн загаhа бэлэдхэлгэ hүүлэй арбан жэлэй туршада хоёр дахинаар дээшэлхэ юм.

Энэ ушарhаа загаhан улам ехээр баригдаха, гадаада океан далайн бусад биологическа баялиг ашаглагдажа, үхэр малайшье тэжээлдэ хэрэглэгдэхээр хараалагдана.

ОКЕАН ДАЛАЙН БАЯЛИГЫЕ АШАГЛАХА

ФАО-гой (ООН-ой эдеэ хоолой болон хүдөө ажахын эмхи) мэдээсэhэнэй ёhоор, hүүлэй жэлнүүдтэ дэлхэй дээрэ 71—73 миллион тонно загаhан баригдаhан, мүн бэшэшье далайн биологическа баялиг ашаглагдаhан байна. Загаhанай промышленностиин түргөөр хүгжөө хада дэлхэйн океан далайн ехэ баялиг гүйсэд дүүрэнээр ашаглагданагүй. Океануудай заншалта болоhон районуудта загаhан элбэгээр баригдабашье, үшөө олон булан тохойдонь загаhан бэдэрэгдэнэгүй.

Номгон далайн биологическа баялигые ашаглалга мүнөө тон бага байна гэжэ шэнжэлэл харуулна. СССР-эй Алас-Дурна зүгэй далайнуудай 200 милиин зайда, мүн Номгон далайн эрье шадар 1980 ондо hүрэглэжэ ябаhан бүхы загаhанай 80 процентнь баригдаhан байна. Зүгөөр энэ райондохи бүхы түхэлэй загаhанай баялигые хүсэд ашаглаа hаа, бүришье дээшээ загаhа бариха аргатай байгаа гэжэ эрдэмтэд тоолоно. Загаhанай баялигые арьбадхахын тула, нэгэдэхеэр, ходо баригдадаг минтай, номгон далайн лосось, сельдь, треска, камбала, далайн алгана барилга зарим тэды тогтоогдохо ёhотой. Тиигээ hаа, эдэ загаhадай нөөсэнь элбэгжэхэ боломжо, мүн загаhа барилгын научна ёhо гурим наринаар сахигдаха зэргэтэй. Хоёрдохёор, урда зүгэй далайнуудай нүүдэг загаhадые: сардина, сайра ба скумбриие барилгые улам ехэдхэхэ ёhотой. Алас-Дурна зүгтэ загаhа олзоборилгодо эдэ загаhад ехэ удха шанартай байна. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэй тоо ходоодоо олон байдаг, олоороо субажа ябадаг тула барихада ехэ таарамжатай, мүн амта шэмэ hайнтай байдаг гэжэ тоологдоно. Гурбадахяар, загаhанай продуктнуудые элбэг болгохын тула эрье шадар ажамидардаг нюргата бэшэ амитадые (моллюска, креветкэ, краб гэхэ мэтые) барилга үргэдхэгдэхэ зэргэтэй.

Совет Алас-Дурна зүгэй эрье шадарай уhан далайда, илангаяа урда зүгэй далайнуудта лосось болон бусад түрэлэй загаhа, мүн нюргата бэшэ амитадые (гребешок, трепанг, устрица гэхэ мэтые) искусственна аргаар үсхэбэрилхэдэ, мүн ламинари, анфельци гэжэ водоросль ургуулжа абахада ехэ таарамжатай зохид юм. Сахалинда лосось загаhа искусственна аргаар үсхэбэрилдэг 18 завод хүдэлнэ. Энэ табан жэл соо «Лосось», «Восток» гэжэ тусхай комплексно программа бэелүүлэгдэнэ. Тус программын ёhоор, эндэхи далайн биологическа баялиг зүбөөр ашаглагдаха, лосось болон бусад загаhа үсхэбэрилгэ улам үргэдхэгдэнэ, мүн эндэ далайн ажахы хүгжөөгдэхэ байна.

Тус хэмжээ ябуулгые бэелүүлээд байхада, искусственна аргаар лосось, сельдь үсхэбэрилгэ үргэдхэгдэжэ, жэл соо 400 мянган тонно загаhан үлүү ехээр баригдаха юм.

Водоросль малай эрхим тэжээл болохо. Тэрэ үнэтэй hайн бодосуудаар элбэг баян, мал ажалай продуктнуудые ехээр абахада тон ехэ нүлөөтэй байха. Манай ороной Европодохи хубиин хойто зүгтэ малай тэжээлдэ тусхай «далайн концентрат» хэрэглэгдэдэг болонхой. Энэ тэжээлэй 80 процентнь Сагаан далайда абтадаг буурал үнгэтэй водоросльhоо бүридүүлэгдэдэг.

Алас-Дурна зүгэй далайн эрье шадар ургадаг водоросльнууд шэмэтэ hайн бодосуудаар ехэ баян юм. «Далайн сабшалангай» гектар бүриhөө 150, мүн дээшэшье центнер ногоон тэжээл абажа болоно. Далай шадарай ажахые үргэдхөөд байгаа hаа, водоросль гэхэ мэтэ ургамалай ургаса хараа байса дээшэлхэ байна. Жэшээнь, Валентин гэжэ тохойдо (Примори) далайн капуста ургуулжа абаха туршалгын промышленна плантаци байгуулагданхай. Тэрэ 30 гектарта нэмжынэ. Жэлдээ энэ плантациин гектар бүриhөө 600—700 центнер ногоон тэжээл абадаг юм.

Сергей ШАРОВ.
(АПН).

АЖАЛША БҮЛЭ

Загарайн районой Онохойн совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хэрэгээр hонирхоо hаатнай, Гендула Ибрагимович Габдулин тухай хэншье хадаа дуратайгаар хөөрэжэ үгэхэ байха.

Тэрэ хүнэйнгөө мэргэжэлээрээ овощ ургуулагша байhан тула ажахын агроном Г. И. Шигинатай хөөрэлдөө hэмди.

— Г. И. Габдулин овощ ургуулагшын хүнгэн бэшэ ажалда бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа эхилhээр арбан табан жэл болобо,— гээд тэрэ хөөрэжэ эхилнэ.— Ехэ ургаса абахын тулада газарта ехэ дуран, энхэрэл хэрэгтэй гээшэ даа. Юрэ тиигэд гээд, хайша хэрэгээр ябаа hаа, юуншье бүтэхэгүй юм. Минии hанахада, Гендула Ибрагимович ажабайдалдаа hуурияа олоhон хүн гээшэ,— гэбэ.

hүүлэй гурбан жэлдэ энэ нүхэрнай овощ таригшадай звеное хүтэлбэрилнэ. Энээхэн үе соогоо тэрэ талмайгаа 3—4 дахинаар үргэдхөө. Тиин байгша ондо 430 гектар газарта овощ таригдаhан байха юм.

Овощ ехээр ургуулжа, ажахыгаа ашаг олзотой болгохо хэрэгтэ Г. И. Габдулинай звено ехэ юумэ хэhэн гээшэ. Морхооб тарихаар 50 гектар талмай тэрээндэ даалгагдаа hэн. Хабар тэрэ социалис уялга абахадаа, гектар бүриhөө 100 центнер морхооб хуряахаар шиидэhэн юм. hүүлээрнь бүхы арга боломжонуудаа хаража, бодомжолжо үзөөд, гектарай 100 бэшэ, харин 150 центнер морхооб абахаб гэжэ уялгаяа дээшэлүүлhэн байха юм.

Механизаторай үндэр мэргэжэл, габшагай ажал аша үрэсэ харуулаа hэн. Байгша ондо тэрэ гектар бүриhөө 172 центнер морхооб суглуулhан габьяатай.

Гендула Ибрагимович агрономой хэлэhэн бүхы заабариие наринаар сахидаг, байгаалиин эрхэ байдалда найдаад байдаггүй, харин бүхы хэмжээнүүдые саг болзор соонь дүүргэдэг hэн. Хуряалгын үедэ звенодо ЕМ-11 түхэлэй шэнэ комбайн даалгагдаа бэлэй.

Ургуулhан ургасаяа хуряахаhаа hайхан хаhа таряашан хүнэ үгы ёhотой. Энэл үедэ Гендула Ибрагимовичые поли дээрэнь үглөөнэй эртэhээ үдэшын орой болотор харахаар hэн. Тиигэжэ хүдэлжэ ябахын тула нэн түрүүн найдал, тэсэбэри хэрэгтэй. Урда жэлэйхиhээ заабол үндэр ургаса хуряаха ёhотойб гэжэ hанажа ябахада, ямар урматай, хүхюун гээшэб.

Тэсэд тэрэнэй баяр, эрмэлзэл гансал өөртэнь хабаатай бэшэ юм. Баяраашье, гомдолоошье, Габдулинтан бултадаа тэгшээр хубаалдадаг. Мария Хамиулиевна hамганиинь бүхы наhаараа овощ ургуулжа ябаа. Гурбан хүбүүдынь эсэгэтэеэ хамта хүдэлнэ. Зинур гэжэ хүбүүниинь таряанай цехэй подрядна гуримаар хүдэлдэг звеное даадаг. Ажалдаа үндэр амжалта туйлаhанайнгаа түлөө республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй.

Тиихэдэ бага хүбүүн Сашань механизатор. «Эрхимээр газар хахалагша» гэhэн нэрэ солотой болонхой.

Габдулинтан үшөө хоёр басагатай юм. Тэдэнь хоюулаа худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд. «Гендула Ибрагимович hайн, бэрхэ нүүд үхибүүдтэй даа»,— гэжэ нютагаархидынь хэлсэдэг. Тэсэд үхибүүдыньшье ажалша эсэгээрээ омогорхожо ябадаг.

Коммунист Г. И. Габдулин ажал хэрэгтээ хандасаараа, ажабайдалай үргэн замаар ябахадаа, хододоо жэшээтэ hайн хүн, нүхэр, залуушуулые hурган хүмүүжүүлэгшэ байhанаараа шалгардаг.

Овощеводуудай цехтэ хэдэн залуу тракторист хүдэлдэг. Өөрөө техникэ, машинада ханалгатай, бэрхэ hэн хойноо залуушуулда ходо туhалдаг заншалтай.

Районой болон ажахын мэдээжэ механизатор Г. И. Габдулин «Ажалай габьяагай түлөө», «Ажалдаа шалгарhанай түлөө», «Шэнэ газар хахалhанай түлөө» медальнуудаар, социалис мүрысөөндэ илагшын олон тэмдэгээр шагнагданхай юм. Нёдондо тэрээндэ «Буряадай АССР-эй габьяата механизатор» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо hэн.

Н. ПАХОМОВА,
В. ТОКТОХОЕВА.

КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбтэн хэлсэнэбди

«ОМОГОРХОНОБДИ, ДЭМЖЭНЭБДИ...»

...ХЫ эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие шэнэлэлгын гол зорилгонууд» гэhэн КПСС-проекттэй Хори hууринай нэгэдэхи дунда багшанар танилсаhан, хамтынгаа суглаан ...жа үзэhэн, мүн hанамжа дурадхалнуудые ...айха юм.

...а манай корреспондент Г. БАДМАЕВ тус ...хэдэн багшанартай уулзажа хөөрэлдэбэ.

КРАСНОРУЦКАЯ:

— Үзэл сурталай бата hургаал заршамтай, сэбэр сагаан hэшхэл бодолтой, үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ хүнүүдые багшанар hурган хүмүүжүүлхэ гэhэн үндэр уялгатай зон юм. Олон үеын багшанаар hургаха, ажалай эхин дүршэлнүүдые олгохо, тиихэтээ хамта hуралсалай программын хэмжүүрые бага болгохо, мүн удаадахи жэлнүүдтэ эрдэмэй үндэhые шудалалгыень хүнгэдхэхэ арга олгоно бшуу.

Эхин гурбан классай hүүлээр үхибүүд олон багшада заалгахадаа, тэдэнэртээ удаан дададаггүй, шудалан үзэхэ программаяа ойлгожо, диилэжэ ядадаг байна.

Шэнэ эрилтын ёhoop, 15 наhатайдаа юhэдэхи класс дүүргэhэн эдиршүүлдэ мэргэжэл шэлэжэ абахадань таарамжатай боложо үгэхэ байна. Эдэ бүгэдэ багшанарай харюусалгые улам дээшэлүүлхэ. Эдир залуухан хүбүүд, басагадта наhанайнь мэргэжэлые зүбөөр шэлүүлхэ хэрэгтэ бидэнэрhээ ондоо хэн туhатай зүбшэл заабари үгэхэ зэргэтэйб?!

Ород хэлэнэй болон литературын багша, арадай гэгээрэлэй отличник Е. И. ...нар, совет hургуули энэ нангин уялгаяа коммунис ёhoop дүүргэжэ ябаа, дүүргэнэшье, саашадаашье дүүргэхэ. Тэрэниие баримталhан гэршэнүүд олон ааб даа.

Ород хэлэнэй литературын багша байhан туладаа үхибүүдые зүбөөр бэшүүлжэ, уран гоёор хэлүүлжэ, уран зохёол гээшэдэ дуратайгаар hургахые оролдодог гээшэ бээзэб.

Нарата hайхан совет үе сагта манай Эхэ ороной олон тоото үндэhэ яhатанай литература болон искусство ямар гайхамшаг түргэнөөр хүгжэн hалбараа, ургаа гээшэб?! Эдэ бүгэдэтэй ахалагша классуудай үхибүүдые танилсуулха хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэри хадаа классhаа гадуур хэшээлнүүдтэ хэгдэнэ ха юм. Зүгөөр тэрэниие үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэридэмнай горитойхон дутагдалнууд дайралдана.

Минии hанахада, манай **Буряадай уран зохёолшод хүдөө нютагуудаар ябахадаа, hургуулиин hурагшадтай уулзалгануудые үшөөл үсөөноор үнгэргэнэ. Хэрбээ мэдээжэ нэгэ уран зохёолшын hургуулида ерэжэ, гансашье өөрынгөө ажал тухай бэшэ, мүн бусад совет уран зохёолшод тухай хөөрэжэ үгэдэг hаань, ямар ехэ удха шанартай, олондо туhатай байха бэлэй.**

Ажалай үйлэдбэриин багша С. Г. ДОРЖИЕВ:

— Ажалай талаар хүмүүжүүлгэдэ, hургалгада, ерээдүйнь мэргэжэлые зүбөөр шэлүүлгэдэ партиин ЦК-гай проект дотор тон ехэ анхарал табигдаhан байна. Үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ ажалай ба амаралтын лагерьнууд ехэ үүргэ дүүргэдэг. Манай hургуулиин ахалагша классуудай hурагшад хоёрдохи зунаа Анаагай совхозой хурьгадые адуулжа гараа. Түрүүшын жэлдэ лагерьта хүдэлhэн hурагшаднай мүнөө 10 класс дүүргэжэ гаранхай. Тэдэнэй дундаhаа дургаанiинь хүдөө ажахын институтда hурана. Үнгэрэгшэ намар тэдэнэр нүхэдтэйгөө сугтаа хүдөө нютаг гаража ажаллаха болоhон байгаа. Хүрэжэ ерэhэн ажахын хүтэлбэрилэгшэд студентнэртэй уулзажа, hарын туршада хонишоноор ажаллаха дуратайшуул бии ха гү гэжэ hонирхоо ха. Тиихэдэнь манай hургуули дүүргэгшэд хонишод болохо дуратай байhанаа мэдүүлhэн юм. Ажалай залуу халаание бэлдэхэ хэрэгтэ ажалай ба амаралтын лагерьнуудай сэгнэшэгүй үүргэтэй байhаниие тус баримта үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ ха юм.

Гэхэтэй хамта, **хүдөөгэй ямаршье дунда hургуулида өөрын материальна үндэhэгүйгөөр, hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадгүйгөөр, hуралсалай цехүүдгүйгөөр үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэнь хүшэр байна.** Энэ асуудал зүбөөр шиидхэгдэхэ бээзэ гэжэ hанагдана.

Түүхын болон обществоведениин багша, классhаа гадуур хүдэлмэриие эмхидхэгшэ Г. Ц. ЦЫРЕТОРОВА:

— Дунда hургуулида обществоведени заалга тухай хэдэхэн үгөөр хамагай түрүүн хэлэхэ дуран хүрэнэ. Энэ предмет тон орёо, хүндэ гэжэ тоологдодог. Эндэ философиин, политэкономиин, научна коммунизмын үндэhэ hууриин эхин шатануудтай үхибүүд түрүүшынхеэ танилсана. Гадна Коммунис партиин түүхэ хуряангыгаар шудална. Хараалагдаhан темэнүүдhээ гадуур партиин hүүлэй үеын документнүүдтэй танилсадаг. Эдэ бүгэдые гүн гүнзэгыгөөр шудалуулха хэрэгтэ нэмэлтэ хэшээлнүүд хэрэгтэй ха юм.

КПСС-эй ЦК-гай проект дотор hургуулиин шефүүдэй хүдэлмэри тухай бага бэшээр хэлэгдэнхэй. Тиимэhээ манай шефүүд болохо. Анаагай совхоз болон районой Сельхозтехникын нэгэдэлэй коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг болохо бээзэ гэжэ тэмдэглээ.

Өөhэд өөhэдынь ажаhуудаг газарта хэшээлэй хойно hурагшадтай ябуулагдаха хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ горитойхон дутуу дунданууд дайралдадаг. Бии байгаа арга боломжонууднай хүсэд hайнаар ашаглагдан хэрэглэгдэнэгүй. Энэ асуудал проект соо горитой hуури эзэлнэ.

Хори hууринай 1-дэхи дунда hургуулиин багшанар ургажа ябаа үетэниие коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хамаг хүсэ шадалаа зорюулан ажаллаха байhанаа мэдүүлнэ.

Номой шэнжэлэл ба шүүмжэлэл

ҺОНИРХОЛТОЙ ХҮДЭЛМЭРИ

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ манай партиин Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андропов hургуулинуудай, hуралсалай бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулан иигэжэ хэлээ hэн: «Би нэгэл зүйл тухай онсолон тэмдэглэхэ хүсэлэнтэй hэм: манай эндэ хүнэй юрэл тусхай хэмжээнэй эрдэмтэй болоод ябахые бэшэ, мүн нэн түрүүн — үзэл сурталай хараа бодолтой, ёhо журамтай ба хүсэл эрмэлзэлтэй, ажалай ба зан абариин талаар эрхим болбосоролтой социалис обществын эрхэтэн, коммунизмые эдэбхитэйгээр байгуулагша мэтээр хүмүүжүүлэгдэдэг байхые парти хүсэнэ».

Иимэрхүү, алишье талаараа адли тэгшээр хүнэй хүгжэхэ замда манай ороной олон үндэhэ яhатанай уран зохёол гээшэ хүмүүжүүлхы ехэ үүргэ дүүргэдэг. Тэрэшэлэн манай республикын буряад hургуулинуудта үндэhэн уран зохёолой эрхим hайн бүтээлнүүдые заалга хадаа залуу үетэнэй уран бодолой хүгжэлтэдэ аша туhатай байна.

Түрэлхи литературые hургуулинуудта заалгын шанарые дээшэлүүлхын тула hуралсалай программанууд болон үзэхэ номууд жэлhээ жэлдэ нарижуулагдан hайжаруулагдажа байдаг.

Гэхэтэй хамта юhэдэхи, арбадахи классуудта түрэлхи буряад литература заалгын методикоор мүнөө болотор шэнжэлгын хүдэлмэринүүд үсөөн хэгдэнхэй. Энэ талаар Б. Б. Батоев, Д-Ц. Ш. Шойдоков, В. Б. Махатов, В. Ж. Хамаганов, Х. Д. Дамдинова болон бусад эрдэмтэ-методистнуудай хүдэлмэринүүд бэшэгдэнхэй. Гэбэшье тэдэнь методикын зарим тэды асуудалнуудые гол болгон баримталагданхай байха юм.

Дурсагдагша ушарhаа дулдыдажа, буряад литературын багшанар тон хэрэгтэй научно-методическа номгүйдэнэ, мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлжэ байха аргагүйдэнэ.

hүүлэй үедэ дурсагдагша тон шухала асуудалаар зарим тэды хүдэлмэринүүд хэгдээ гэжэ тэмдэглэмээр.

«4—7-дохи классуудта уран зохёол үзэлгэ» гэжэ В. Ж. Хамагановай буряад литература заадаг багшанарта зорюулжа бэшэhэн методикын ном 1981 ондо Буряадай номой хэблэлээр гаргагдажа, мэргэжэлтэдтэ hайшаагдаа hэн.

Д-Ц. Ш. Шойдоковой бэшэhэн «6-дахи классай методическа хүтэлбэри» гэhэн ном hаяхан хэблэлhээ гаргагдаба. Научна шэнжэлгынгээ, мүн хэрэглэмжынгээшье талаар тэрэ ном ехэ удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэмээр. Тиимэhээ буряад түрэлхи литературын багшанарта зорюулагдажа үгтэhэн методическа тайлбаринуудайнгаа талаар тон туhатай байха.

hургуулида буряад литература удаан саг соо заажа, ехэ дүй дүршэлтэй болоhон нүхэр Д-Ц. Ш. Шойдоковой hонирхолтой ажаглалтанууд удхатай, тиимэhээ урматайгаар халан абамаар байна. Энэ ушарые юундэ илангаяа тэмдэглэнэбиб гэхэдэ, тус ном буряад хэлэн дээрэ барлагданхай. Тиимэhээ буряад литературын багшанарай түрэлхи хэлэн дээрээ уншажа, эрдэм мэдэсээ үргэдхэхэ хэрэгтэнь ашатай байха аабза. Юуб гэхэдэ, дурсагдагша хүдэлмэри гол түлэб шэнжэлхы удхатайгаар бүтээгдэнхэй.

Буряад литература заалгын талаар урда тээнь гараhан методическа зарим хүтэлбэриин номууд соо урогой ябаса тухай мэдээнүүд юрэнхыгөөр, тобшоор үгтэhэн hаа, нүхэр Д-Ц. Ш. Шойдоковой шэнжэлгэнүүд соо зохёолнуудай литературно-уран hайханай онсо шэнжэнүүд яhала гүнзэгы тобшолнуудтайгаар бэшэгдэнхэй.

Илангаяа Хоца Намсараевай «Агууехэ баяр», «Мавзолей», «Баатар Цырендашын дурасхаалда», «Нэгэтэ hүни», мүн Дамба Дашанимаевай «Тоёон», «Совет», Ц. Доной «Хиртэhэн hара» болон бусадай зохёолнуудта автор анха түрүүшынхеэ научно-методическа тобшолол хэжэ, тэдэниие ашагтайгаар шудалан үзэхэ аргануудые үргэнөөр харуулжа шадаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Гадна зохёолнуудай гол удхые, тэрээн соохи үйлэдэгшэ нюурнуудай абари зангые тайлбарилха талаар автор юрэ бусын hонирхолтой аргануудые дурадхана. Мүн зохёолнуудай онсо шэнжые дэлбэлэн харуулхада, тон хэрэгтэй болохо уран hайханай элдэб жэжэ аргануудые автор өөрсэ маягтайгаар оложо шадана. Жэшээлхэдэ, «Мавзолей» гэжэ шүлэгые шэнжэлэн харуулхадаа, нүхэр Шойдоков түрэлхи литературын багшанарта ойлгосын үшөө мэдээжэ бэшэ аргануудые тайлбарилжа үгэhэн байна.

Үхибүүдые хүмүүжүүлгын талаар, тэдэнэртэ шэнэ ойлгосын мэдээнүүдые үгэхэ хэрэгтэ баян материалтай байhан тула нүхэр Шойдоковой хүдэлмэри мүн лэ сэнтэй байна. Гадна автор олон шэнэ терминүүдые буряад хэлэндэ түрүүшынхеэ оршуулан хэрэглээ.

Дурсагдагша ном соогоо Б. Абидуевай, Ж. Тумуновай зохёолнуудые заалгын онол аргануудые автрай харуулаагүйнь гэмшэлтэй. Юуб гэхэдэ, тэдэ зохёолшодой бүтээлнүүд hуралсалай программын ёhoop, зургаадахи класста үзэгдэдэг ха юм.

Ш-Н. ЦЫДЕНЖАПОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА

ОЛЫН АЛЖӨӨНҮҮДЭЭР

...дахин кино харуулдаг байна.

Гадна манай дирекциин дэргэдэ нүүдэл кино эмхидхэгдэhээр үниинэй юм. Тэрэниие дүршэл шадабаритай болоhон киномеханик Николай Бадмацыренович Цыремпилов даажа абанхай. Нүхэр Цыремпилов хабарай тарилгын, зунай үбhэнэй хаhада, мүн ургаса таряа хуряалгын үедэ хээрын стануудаар, үбhэшэдэй бригада, звенонуудаар, мүн малшадай зуhалангуудаар кино харуулдаг юм.

Мүнөө үедэ Николай Цыремпилов Цакирай, Дүтэлүүрэй, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ болоод, Михайловкын, Хамниин совхозуудай малшадай холын үбэлжөөнүүдээр УАЗ-469 автомашинаар ябажа, арба нэгэн улаан буланда hарын туршада гурба-гурба дахин кино харуулна.

Манай киносетиин дирекци хүдөө нютагуудай ажалшадые киногоор хангаха тухай совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй жэлэй хэлсээ баталдаг юм. Тэрэнэй үндэhөөр тусхай түсэб-график табигдажа баталагдаад, тэрэнээ баримталан ажалаа ябуулнабди. Илангаяа мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые киногоор хангаха хэрэгтэмнай ажахынуудай парткомууд ехэ туhа хүргэдэг. Тэдэнэй зүбшэл ажаглалтануудые нэн түрүүн хараадаа абадаг гээшэбди.

Республикын кинопрокадай конторо шэнэ фильмүүдые үсөөноор эльгээнэ гэжэ эндэ сэхэ хэлэлтэй. Тиихэдэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин шэнэ онол арга, түрүү дүй дүршэл харуулhан нарин эптэй киноплёнконууд мүн лэ хоморой зүйл болонхой. Эдэ мэтые олоор эльгээжэ байгаа hаань, киногой хүдэлмэрилэгшэд уран hайханай фильмын урда ажалшадта харуулха түрүү дүй дүршэлдэ үргэн харгышье гаргалсаха жэшээтэй гээшэ hэн.

1983 оной эхинhээ манай дирекцидэ «Горняк» гэжэ шэнэ кинотеатр үгтөө юм. Тэрэниие Зэдын комбинадай барилга-хабсаралгын управлени яhала hайн шанартайгаар барижа ашаглалгада тушаагаа hэн. Районой түб —Закаменск хотын ажалшадта кино харуулха жэлэйнгээ түсэб-уялгые кинотеатрай коллектив холо үлүүлэн дүүргээ.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй тогтоолой ёhoop, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ шармайн оролдожо байhан хүдөөгэй ажалшадые соёлой талаар hайн шанартайгаар хангаха хэрэгтэ манай районой киногой хүдэлмэрилэгшэд улам саашадаа оролдохо байна.

Б. ДОРЖИЕВ,
Захааминай районой киносетиин директор, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

...ЛУУШУУЛЫЕ ҮЛӨӨХЫН ТУЛА

...мүнгэ абаха гээд колхознигуудай хамтын суглаанай баталан абаhан ажалай алдар солын кодекс дотор бэшээтэй. Хэрбээ тэрэнэй hамга асараа hаань, залуу бүлэдэ шэнэ гэр үгтэхэ, гэр байдалаа түхеэрхынь тула мүнгэ түлэгдэхэ ушартай юм.

Тосхондо залуушуулые тогтоожо хүдэлгэхэ тухай оролдохо зуураа, «Путь Ленина» колхозой жэшээе областиин бусадшье ажахынууд хапан абана.

(ТАСС).

Социалис оронуудаар

ХУРДАН ТҮРГЭНӨӨР

ПХЕНЬЯН. Ороной зүүнхойто хубидахи Хамгенпукто провинцида нүүрhэнэй ехэ нөөсэтэй Ильсин гэжэ шахта ашаглалгада оруулагдаба. Жэлэй дүүрэтэр горнягууд олон мянган тонно түлишэ малтахые түсэблэнэ.

Нүүрhэн болбол республика доторхи гол түлишэ болоно. Мүнөө дээрээ эндэ нефтиин болон байгаалиин газай нөөсэнүүд элирүүлэгдээгүй юм. Нүүрhэнэй гол уурхайнуудта шэнэ шахтануудые барилга, хүдэлжэ байгаа шахтануудые шэнэдхэн заhалга хурдан түргэнөөр ябуулагдана. 80-яад онуудай эсэс тээшэ КНДР-тэ жэл бүри 120 миллион тонно хүрэтэр нүүрhэн олзоборилогдодог болохо юм. Арадай Корейн тус hалбариие хүгжөөхэдэнь Советскэ Союз ашаг үрэтэй туhаламжа үзүүлдэг, бүтээсэ ехэтэй техникэ болон түхеэрэлгэнүүдые эльгээдэг юм.

ТЕЛЕЦЕНТРЭЙ БАРИЛГА ТҮГЭСХЭГДЭБЭ

ВЬЕНТЬЯН. Лаосой Арадай Демократическа Республикын байгуулагдаhаар 8 жэлэй ой үшөө нэгэ шухала хэрэгээр тэмдэглэгдэбэ. Лаосой национальна телевидениин саг үргэлжын дамжуулганууд эхилээ. Вьентьянай телецентрые барижа дүүргэлгэ хадаа социалис соёлой хүгжэлтын замуудые тодорхойлhон НРПЛ-гэй III съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэ мүн болоно.

Телевидениие хүгжөөхэ бүхы талын программа зохёогдонхой, парти болон гүрэнэй политическэ ба экономическа хараа шугам тухай, социалис хани харилсаата оронуудай түйлалтанууд тухай хөөрэhэн дамжуулганууд хэгдэхээр хараалагданхай.

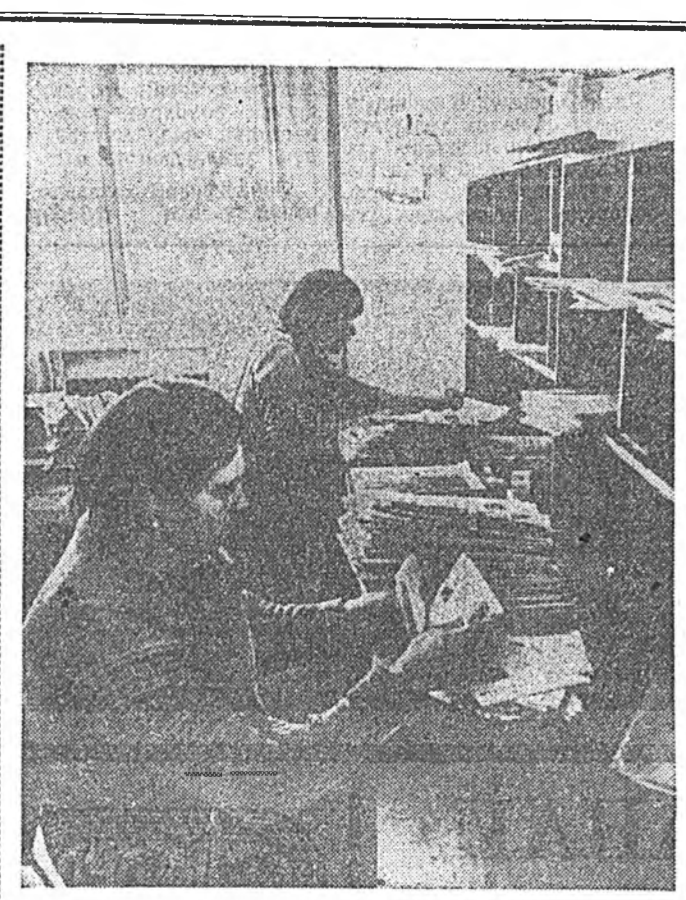
Лаос ханинарай телецентрые барихадань, Советскэ Союз, социализмын аха дүү бусад оронууд ехэ туhаламжа үзүүлээ юм. Тэдэнэр хэрэгтэй техникэ болон түхеэрэлгэнүүдые эльгээhэн, дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд хангаха хүдэлмэрилэгшэдые hургаhан байгаа. Хэдэхэн үдэрэй үнгэрхэдэ, республикын элдэб районуудта сэнхир экранууд яларха байна.

УҺАЛУУРИИН ШЭНЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ

БУХАРЕСТ. Констанц уездэ 23 мянган гектар талмайда уhалууриин шэнэ түхеэрэлгэ барижа түгэсхэгдэбэ. Республикын предприятинуудта тус түхеэрэлгын хэрэгсэлнүүд дууhан бүтээгдээ юм.

Газар уhалха, намаг газарые хатаaха, хүрьhэнэй муудалгатай тэмсэхэ национальна программын ёhoop, энэ табан жэлэй эсэс тээшэ Румынида уhалагдадаг газарай талмай 4 миллион гектар болохо юм.

(ТАСС).

Баргажанай районой Юбилейнэ hууриндахи хэлхеэ холбооной отделенидэ олон жэлэй туршада Мария Тимофеевна Насарова Нина Александровна Бузинова хоёр почтальоноор хүдэлдэг. Тэдэнэр Инска леспромхозой хүдэлмэришэдые хангана. Хүн зоной дунда газетэ, журналнуудые тарааха, саг болзортонь уншагшадта асаржа үгэхэ талаар ехэ оролдолго гаргадаг. Тиимэhээ тосхонойнгоо ажалшадай дунда хүндэтэй ямбатай болонхой.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАСС — АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

ПОЛИТИЧЕСКЭ АЖАБАЙДАЛАЙ ШУХАЛА ҮЙЛЭ ХЭРЭГ

ВАРШАВА. Европодо этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлгын, буу зэбсэгүүдые хуряалгын хэмжээнүүдые бэелүүлхэ талаар Стокгольмдо конференциин нээгдэлгэ политическэ ажабайдалай шухала үйлэ хэрэг болоно гэжэ ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Ольшовский мэдүүлбэ. Уласхоорондын байдалай улам түгшүүрилтэй болоhондо hанаагаа зобожо байhаниинь, гол шухала асуудалнуудые шиидхэхын тула хөөрэлдөөнүүдые хэхээр тэрээндэ хабаадагшадай олонхидой хүсэл эрмэлзэлтэй байhаниинь конференци дээрэ батадхагдаа.

Гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдалай буруу hүргэгдэhэнэй түлөө, Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалда аюул тохёолдуулагдаhанай түлөө нэн түрүүн США болон НАТО-гай гэшүүн-оронууд харюусалгатай гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолго хүсэ хэрэглэлгын аюултай политика болоно. Тэрэ гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдалые буруу hүргэнэ. Баруунай зарим гүрэнүүд Стокгольмын конференциин хүдэлмэриие тон сэрэгэй-техническэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхые оролдожо байhыень тэдэнэй түлөөлэгшэдэй мэдүүлгэнүүд элирхэйлэн гэршэлнэ. Теэд иимэ хандасые зүбшөөжэ болохогүй байна. Европодо этигэл найдал тогтоожо, аюулгүй байдалые бэхижүүлхын тула бүри ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Варшавска Договорто хабаададаг бусад гүрэнүүдтэй хамта Польшо Европодохи түгшүүрилые hулааруулха талаар шэглүүлэгдэhэн хэдэ хэдэн дурадхалнуудые оруулhан байна гэжэ министр тэмдэглээ. Уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэгүй, ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй, ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха, сэрэгэй гаргашануудые хорооохо тухай дурадхалнууд тэдэнэй тоодо ороно.

Стокгольмын хуралдаан дээрэ бүтэмжэтэй hайнаар үгэеэ ойлголсолгодо хубитаяа оруулхые, тэрэнэй хүдэлмэриие амжалтатайгаар дүүргэхые Польшын шиидэнхэй байhан тухай ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр мэдүүлбэ.

ХАНОЙ. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, арадуудай аюулгүй байдалые хангаха талаар Советскэ Союз болон бусад социалис оронууд эб найрамдалта, залан сэхэ хараа шэглэлтэй байhанаа Стокгольмын конференци дээрэ үшөө дахин батална гэжэ КПВ-гэй ЦК-гай орган — «Нян зан» газетэ бэшэнэ. Европо түбидэ, бүхы дэлхэй дээрэ нэгэ нэгэндээ этигэн найдаха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ тухай бүтэмжэтэй hайн дурадхалнуудые Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд Европын хуралдаанай трибуна дээрэhээ оруулба. Эдэ үүсхэлнүүдыень уласхоорондын олониитэ үргэнөөр дэмжээ, США-гай захиргаанай бэелүүлжэ байhан буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэдэ эсэргүү хүдэлөөе улам эдэбхижүүлхэ арга олгоо.

АДДИС-АБЕБЭ. Европодо этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлгын, буу зэбсэгүүдые хуряалгын хэмжээнүүдээр Стокгольмын конференциин амжалтатайгаар үнгэрэлгэдэ США-гай делегациин хараа шэглэл ехэ тонбо татана гэжэ «Эфиопиэн геральд» газетэ бэшэнэ. Рейганэй захиргаанай бэелүүлжэ байhан хёмороо зүришэлдөөнэй политика Стокгольмдошье хубилбагүй.

Европо түбидэ амгалан байдал хангангүй, дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоожо болохогүй. Американ шэнэ ракетэнүүдые Европо түбидэ тараан тодхожо эхилhэн ушар дэлхэй дээрэхи байдалые улам түгшүүрилтэй болгоно гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые Холбоото Штадуудай нэгэ талаhаа таhалhан ушар уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлжэ шадахагүй.

Советскэ Союз болон бусад социалис оронууд эбэй гуримаар зэргэ оршон hуулгын, адли тэгшэ харилсаанай гол ёhонуудай үндэhөөр политикаяа бэелүүлнэ гэжэ газетэ бэшэнэ. Хельсинкидэ эхилэгдэhэн үйлэ хэрэгэй ехэ ашаг үрые саашадань үргэдхэхын түлөө тэдэнэр өөhэдhөөнь дулдыдаhан бүхы юумэ хэнэ.

ДЕЛИ. Стокгольмдо үнгэргэгдэжэ байhан конференци дээрэ Советскэ Союз бүтэмжэтэй hайн дурадхалнуудые оруулба. Энэнь эб найрамдалта политикаяа СССР-эй залан сэхээр бэелүүлжэ байhыень, уласхоорондын түгшүүрилые hулааруулха, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые хизаарлаха хүсэлэнтэй байhыень үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ гэжэ Индиин «Джан юг» газетэ бэшэнэ.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй таhалдуулагдаhанай түлөө Холбоото Штадууд лэ харюусаха ёhотой. «Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхожо эхилэлгэ уласхоорондын байдалые улам орёо түгшүүрилтэй болгобо.

ТҮГШҮҮРИЛЫЕ ҺУЛААРУУЛХА

ПРАГА. Американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолго хүн түрэлтэниие шэнэ дайнай аюул руу түлхижэ байна гээд Журналистнуудай уласхоорондын эмхиин эндэ тараагдаhан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Эб найрамдалай хуби заяае, хүн түрэлтэнэй ерээдүйе сэгнэдэг хүн бүхэн иимэ гаргуу муухай политикаар, хараа бодолоор дураа гутана. Американ ракетэнүүдые Европо түбидэ тараан тодхолгые сагааруулха гэжэ баруунай оронуудай газетэ, журналнууд ехэтэ оролдоно, бодото байдалые хазагайруулна, тиигэжэ дайнай аюулые зайсуулан сараха ябадалда haад тойбо ушаруулна гэжэ МОЖ тэмдэглэнэ.

Европодо аюулгүй байдалые бэхижүүлгын талаар Стокгольмдо үнгэргэгдэжэ байhан конференци олоной дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй үүргые эсэсэй документнүүд соогоо гүнзэгыгөөр харуулха ёhотой гэжэ МОЖ-ой мэдүүлгэ дотор заагдана.

ВСМ-эй ПРЕЗИДИУМЭЙ ОНСО ЯАРАЛТАЙ СЕССИ

БАРУУН БЕРЛИН. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Президиумэй онсо яаралтай сессиин пленарна заседани эндэ нээгдэбэ. 80 гүрэнэй 250 шахуу түлөөлэгшэ тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. Түрүүлэн добтолго хэхэ зорилготой американ ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые Баруун Европодо тараан тодхожо эхилhэнhээ уламжалан, уласхоорондын байдалай шахардуу шанга боложо байhан дээрэhээ сесси зарлагдаhан байна.

Дайнай аюулай улам дэбэргэдэжэ байhан дээрэhээ сесси онсо яаралтайгаар зарлагдаба гэжэ ВСМ-эй президент Ромеш Чандра хуралдаае нээхэдээ тэмдэглээ. Ядерна дайнай аюул мүнөөнэйхидэл адли хэзээдэшье иимэ ехэ байгаагүй юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Энээнэй түлөө нэн түрүүн американ захиргаан гэмтэй. Американ ядерна ракетэнүүдые Европоhоо гаргаха гээшэ уласхоорондын олохон асуудалнуудые шиидхэлгын түлхюур болоно. Түрүүлэн ядерна буу зэбсэгүүдээр добтолхо гэhэн Вашингтоной стратегиие тэрэ буруушааба.

Гренадада добтолго, Никарагуада эсэргүү зээрхэг түримхэй ябуулганууд, Кубые заналга, Ливанда Израильтай хамта сэрэгэй хамааралсалга үүдхэлгэ гэхэ мэтэ США-гай ябуулганууд амгалан тайбан байдалда ехэ аюул тохёолдуулна. Дайнай аюулые хараха, мэдэрхэ гээшэ бага, эб найрамдалые хангаан бэхижүүлхэ тодорхой алхамуудые бэелүүлхэ шухала. Дайнай аюулда эсэргүүгээр тэмсэдэг, совет эб найрамдалта үүсхэлнүүдые бүри хүсэдөөр дэмжэдэг, ядерна дай үүдхэхэ гээшэ хүн түрэлтэндэ эсэргүү гэмтэ ябуулга болоно гэжэ тоолодог бүхы хүнүүдтэй, оронуудтай харилсаа холбоо тогтоохые шиидэнхэй байhанаа ВСМ мэдүүлнэ.

ШЭНЭ ПРАВИТЕЛЬСТВО

АЛЖИР. АНДР-эй президент, Национальна сүлөөрэлгын фронт (ФНО) гэдэг партиин Генеральна секретарь Шадли Бенджедидэй ороной шэнэ правительствые эмхидхэhэн тухай эндэ соносхогдобо Урда тээнь түсэблэлгын ба газар ашаглалгын министр байhан Абдельхамид Брахими премьер-министрээр томилогдоо. Ахмед-Талеб Ибрагими дахинаа гадаадын хэрэгүүдэй министр болобо.

Правительствада болоhон хубилалтанууд ФНО-гой V съезд дээрэ тодорхойлогдоhон зорилгонуудай үндэhөөр Алжирай экономикые хүгжөөхэ талаар эбтэй эетэй, залан сэхэ хүдэлмэри бэелүүлхэ гэhэн зорилготой байна гэжэ республикын президентын канцеляриин мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

ЛЕНИНГРАДАЙ ТҮЛӨӨ БОЛОҺОН ШАНГА ТУЛАЛДААН

Дүшэн жэлэй саана, 1944 оной январиин хахадта Ленинградска ба Волховско фронтнуудай сэрэгүүд Балтийска корабльнууд олон артиллериин дэмжэлгэтэйгээр Ленинград ба Новгород шадар эрид шанга добтолгодо ороо һэн. Һүүлээрнь Ильмень нуурай тэндэһээ 2-дохи Прибалтийска фронтын сэрэгүүд добтолгоёо эхилһэн. Ленинград ба Новгород шадар дайсанай түхеэрһэн хэдэн дабхар, хүсэ ехэтэ обороные тэһэ түрин, Старая Русса ба Невелиин райондо дайсанай үсэд шанга эсэргүүсэлтые үй дэлдэһэн совет сэрэгшэд фашис арминуудай «Север» гэдэг бүлэгые бута сохин, аяар 900 үдэр ба һүниин туршада үргэлжэлһэн дайсанай хүреэлэн бүһэлэлгэһөө Ленинградые сүлөөлһэн байха юм.

Ленинградые хамгаалагшадай харуулһан баатаршалгые үнэн сэхэ бүхы хүнүүд үндэрөөр сэгнэжэ, герой-городые хамгаалагшадай эгэршэгүй шэн зоригые мүнхэлэн һанажа ябадаг. Франциуз түүхэшэд А. Костантини ба А. Мишель гэгшэдэй зохёолнууд дотор, мүн баруун бусад оронуудай авторнуудай ном болон статьянууд дотор Ленинградые хамгаалгада үндэр сэгнэлтэнүүд үгтэһэн байдаг.

Гэхэтэй хамта Нева мүрэнэй эрьедэхи городой баатар тулалдаануудай түүхые хазагайруулһан литература хилын саагуур мүнөөшье болотор гараһан зандаа. Американ авторнууд Л. Гурэ, Г. Солсбери, англи түүхэшэн А. Уайкс болон бусад Ленинэй городые хамгаалагшадай агууехэ баатаршалгые элдэб аргаар багадхахые, Ленинградай обороной хүтэлбэрилэгшэдые муу муухайгаар, фашис Германиин зэбсэгтэ хүсэн ба сэрэгэй искусствые шадаха соогоо булюу һайнаар харуулхые оролдоно.

Ленинградай шэн зоригто оборонο аяар 29 һарын туршада үргэлжэлһэн гээшэ. Арми ба флодойнгоо сэрэгшэдтэй хамта түрэл городойнгоо түлөө үхибүүдһээ бэшэ бүхы ленинградцууд тэмсэлдэ бодоһон байха юм. Гитлеровсцууд үлэн хооһон байдалаар, зэрлиг муухай бомбодолго ба артиллериин буудалгаар тэдэнэй хүсэл зоригые дараха һэдэлгэ хэһэн. Ленинградай хэдэн зуу мянган хүн зоной ами наһаяа алдаһан ушар хадаа фашизмын үйлдэһэн айхабтар муухай гэмтэ ябуулгануудай нэгэн байһан зандаа хэтэ мүнхэдөө үлэхэл.

Гэбэшье ямаршье үхэл, үлэн хооһон байдал ленинградцуудай үсэд шанга тэсэбэриие, социалис Эхэ орондоо тэдэнэй үнэн сэхэ байлгые нугалжа шадаагүй. Тэдэнэр дайсадай урдаһаа баатар зоригтойгоор тулалдажа, илалта туйлажа шадаа. Эдэ бүхы баримтануудай урда, үнэн зүб ажабайдалай урда түүхын хуудаһануудые худал хуурмагаар бэшэгшэдэй Ленинградые баатар ёһоор хамгаалгые «һүүдэртүүлхэ» һэдэлгэнь даншье һаа ахираар харагдана. Эндэ болоһон тулалдаан үнэхөөрөө совет арадай шэн зоригто баатаршалгын, дайсанда илагдашагүй байһанай, тэрэнэй морально-политическэ эбдэршэгүй нэгэдэлэй бодото жэшээ болоһон.

Нева мүрэнэй эрьедэхи город шадар фашис сэрэгүүдые бута сохилго хадаа бодото дээрээ түүхэдэ һургаал боломоор үйлэ хэрэг байһан гээшэ. Мүнөө үеын дай журөөдэгшэд тэрээн тухай мартаха ёһогүй. Мүнөө, Вашингтоноор коммунизмда эсэргүү «хэрээһэтэ дайнай» соносхогдоод байхада, бүхы дэлхэйе ядерна дайнай аюулда оруулхаар забдаад байхада, буржуазна түүхэшэд ба пропагандистнууд совет сэрэгэй искусствын алдар солые элдэб аргаар унагаахые оролдоно. Тодорхойлон хэлэбэл, фашис сэрэгүүдэй Ленинградые хүреэлэн бүһэлөөд байлгын һэтэ сохигдоһониие, һүүлээрнь энэ хото шадар дайсадай үй дэлдүүлһэн ушарые милл юрын ушар, Гитлерэй командованида «хараада абтаагүй алдуу» гэхэ мэтээр тайлбарилха һэдэлгэ гаргана. 1944 оной январиин түрүүшын үдэрнүүдтэ ерээдүйдөө ехэ этигэнхэй мэдүүлгэнүүд хэгдэдэг һэн. «Ленинград шадар манай эзэмдээд байһан байдалыеородуудай хубилгаха гэһэн бүхы һэдэлгэнүүд бодомжогүй, тиимэһээ урагшагүйлэн һалаха» гэжэ байгаад Берлинэй радио бүхы дэлхэйн олониитэдэ һэнгэргүй һайрхуугаар мэдээсээ бэлэй.

Гитлеровсцуудэй өөһэдынгөө хүсэ шадалда хэды этигэнги байгаашье һаань, манай сэрэгшэд Ленинград шадар тэдэниие низа дараад, оборонодо байгшадыень үгы хэжэ хаяһан. 1944 оной февралиин 1-дэ «Франс» газетэ нигэжэ бэшэһэн: «Хэлышье ехэ шадабаритайгаар, бүхөөр түхеэрэгдэһэн бүһэлүүрэй һайнаар зэбсэгжүүлэгдэһэн сэрэгэй эрид шанга добтолгодо ямаршье хаалта болохо шадахагүй байһыень совет арми элирхэйлэн харуулба. Энэ хадаа Ленинград шадар германиинхидай хэһэн бүхэлэлтэ тушаа хэлэгдэнэ».

1943 ба 1944 онуудай январиин үдэрнүүдтэ фашис сэрэгүүдэй урагшагүйдэлгые буржуазна түүхэшэд болон пропагандистнууд мүнөө юун гэжэ тайлбарилдаг гээшэб? Гитлерэй хэдэн дивизиие урда зүг руу «баашахадань Ленинградска ба Волховско фронтнуудай сэрэгүүд 1943 ондо нэгэ доро добтолгодо орожо, Шлиссельбургын хушуунда немецүүдэй бүһэлүүрые һэтэлжэ шадаһан гээд дээрэ дурсагдагша Уайкс гэгшэ уншагшадтаа мэдээсэнэ. 1944 оной январь соо совет сэрэгүүдэй хэһэн хүсэ ехэтэ добтолго тушаа хэлэхэ болоо һаа, Англиин түүхэшэн Б. Лиддел Гарт гэгшэ анхарал хандуулмаар нигэжэ тайлбарилна: «түрүүшын үедэ хэгдэһэн сохилтонууд немец сэрэгүүдые бүһэлэн абалгада хүргэжэ магад гэһэн мэдээжэ һанамжада дүтэлүүлһэн, тиэд немецүүд эмхи гуримтайгаар өөһэдынгөө баазова линидэ сухарин ороһон. Ехэ юумэн болохонь гэжэ һанагдаһан аад, мүртэй үрэ дүн туйлагдаагүй...».

Зөөлэхэнөөр хэлэхэдэ, тэрэнэй үтэһэн тайлбариин ямаршье үндэһэ баримтагүйнь ойлгосотой. Дайсанай ара тээһээ хэдэн дабхар-эшелонтойгоор айхабтар үргэн зайда хүсэ ехэтэй байхаар хоёр жэлэй туршада түхеэрһэн обороно ойроо хүртэшэгүй «Северный вал» гэжэ ородоор нэрлэгдэһэн юм. Совет сэрэгүүдэй һайнаар түсэблэгдэһэн ба эмхидхэгдэһэн добтолгоор тэрэ обороноонь милл хоёрхон неделиин туршада һандаран һалаа бэлэй. Манайхинай хэһэн операциин үедэ дайсанай гурбан дивизи үгы хэгдэжэ, аяар 26 дивизи һамна бута сохигдоо. Байгаалиин айхабтар хүндэ хүшэр эрхэ байдалда добтолжо ороһон Улаан Арми Нева мүрэнэй эрьедэхи городһоо дайсаниие 220—280 километр хүрэтэр намнажа, Ленинградай областиин газар дайдые бүхыдэнь шахуу, Калининска областиин зарим хубиие сүлөөлөөд, совет Эстониин газар дээрэ ороһон байна. Тиигэжэ удаадахи операцинуудые Карелидэ, Балтиин далай шадар хэхэ арга нүхэсэл олдоһон гээшэ.

Совет сэрэгэй искусствын фашис Германиинхиһаа булюу байһаниие элирхэйлэн харуулһан бусад жэшээнүүдые дурдахада болохо. Эндэ тодорхойлон хэлэбэл, Ленинград ба Новгород шадар эмхидхэгдэһэн совет сэрэгүүдэй дайналхы ябуулгануудай гол сохилтонуудай шадабари ехэтэйгээр хэгдэһэниие тэмдэглэхэ шухала. Тэдэ сохилтонуудайнь нэгыеньшье тэсэхэ хаба дайсанда байгаагүй. Ленинградска фронтын сэрэгүүд сохилтоёо далай талын плацдармһаа, мүн бүһэлэгдөөд байһан городой районһоо нэгэ доро эхилһэн юм. Энэ операциин ашаар дайсанай сэрэгүүдэй Петергофско-стрельнинскэ бүлэгэй ара талада гаража абаад, тэндэнь бута сохихо арга олдоо һэн.

Тэрэл сохилтотой нэгэ доро Волховско фронтын сэрэгүүд гол добтолгоёо Волхов мүрэнэй плацдармһаа эхилээд, дайсанай 18-дахи армиин баруун флангые бута сохёо. Саашанхи добтолгын үедэ совет сэрэгүүд Нарва хүрөөд, хоёр фронтын гол сохилтонууд Псков ба Луга тээшэ шэглүүлэгдэһэн. Тинхэдэнь фашис 18-дахи армиин гол хүсэнүүд аюулта байдалда орохоор сабдаа. Иимэ бэрхэшээлтэ байдалда ороһон дайсанай сэрэгүүдэй соединенинүүдтэ, буржуазна түүхэшэдэй мүнөө хэлэдэгэй ёһоор, «эмхидхэлтэйгээр, шата дамжан сухарихα» хаба шадал огто байгаагүй юм.

Ленинград шадар дайсадай урагшагүйдэн ехэ хохидолдо ороһон ушарһаа фашис Германиин ба тэрэнэй союзнигуудай сэрэгэй һур һүлдэнь унажа, фашис бүлэглэлэй хуби заяанда тохёолдоһон бэрхэшээлтэ байдал улам гүнзэгыржэ захалһан. Скандинавиин оронуудта гурбадахи рейхын сэрэгэй-политическэ нүлөөнь һуларжа эхилээ. «Ленинград шадар болоһон тулалдаан немецүүдэй дунда һанаа зоборито байдал тохёолдуулба. Парижда, Брюссельдэ, Амстердамда, Варшавада, Ослодо саг зуурын эзэд байһыень тэрэ тулалдаан тэдэндэ ойлгуулба» гээд тэдэ үдэрнүүдтэ Англиин «Стар» газетэ бэшэһэн байха юм.

Нимэл даа. Ленинградай түлөө болоһон байлдаан тухай, Совет Армиин толотомо илалта тухай үнэн зүбөөр хэлэхэдэ, «Ленинградай түлөө туйлагдаһан илалта хадаа сэрэгэй илалта. тэрэ гансахан Ленинградта хабаатай бэшэ. харин немец эзэмдэгшэлтэ совет арадай эсэргүү тэмсэлэй бүхы ябасада шухала удха шанартай ехэ илалта мүн» —гээд М. И. Калинин онсолон тэмдэглэһэн байна.

Агууехэ Октябриин үлгы хотын оршондо совет хүнүүдээр туйлагдаһан илалтын удха шанарые багадхаха, тэдэнэй хүсэ шадалаар харуулагдаһан шэн зоригто баатаршалгые хазагайруулха арга буржуазна түүхэшэдтэ олдохогүй. Ленинградай Пискаревско мемориальна кладбищида табигдаһан хүшөө-памятнигта энэ хотые аршалан хамгаалагшадай эгэршэгүй шэн зориг ба захагүй олон баатаршалгын эритэ зэбсэгээр һиилэгдэһэн «Хэншье, юуншье мартагдаагүй» гэһэн үгэнүүд бидэндэ, барандаманай арюун нангин юм. Эхэ орондоо үнэн сэхэ байлгын, нугаршагүй зоригой, коммунизмын илан мандаха байһанда совет хүнүүдэй бата найдамтайгаар этигэдэг байһанай бодото жэшээ болоһон тэдэ- баатаршалганууд хүн түрэлтэнэй ухаан бодолдо хэтэ мүнхэдөө үлэхэл.

Н. КОМАРОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.
(АПН).

Нева мүрэн дээрэхи байлдаануудай 40 жэлэй ойн урда тээхэнэ Ленинградай уран зураашад «Прорыв блокады» гэһэн диорамаяа дүүргэбэ. Шанга байлдаануудай болоһон мемориальна газар шадар байгуулагдаһан дурасхаалта комплексдо энэ зураг табигдаха юм. 40 метр ута, 8 метр үндэр энэ зураг дээрэ революциин городой түлөө тэмсэлэй шиидхэхы үдэрнүүд харуулагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинградай түлөө байлдаануудта хабаадагшад уран зураашадтай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Буряадай композиторнуудай Холбооной үмэнэһөө тэрэнэй секретарь В. Усович түрүүтэй нэгэ бүлэг дуушад, композиторнууд Яруунын районой «Победа» колхозой малшадтай, механизаторнуудтай, мүн тэндэхи дунда һургуулиин һурагшад болон багшанартай уулзалгануудые үнгэргэбэ.

Композиторнууд Виктор Усович, Базыр Цырендашиев, Владимир Дамбаев гэгшэдэй дуунуудые Буряадай гүрэнэй оперо болон балледэй академическэ театрай дуушад Солбон Бадмаев, Георгий Багадаев гэгшэд уран һайханаар хангюурдажа, шагнагшадай сэдьхэл уяруулжа, тэдэнэй халуун альга ташалгада хүртэһэн байна.

Энэ бүлэг композиторнууд болон дуушад Үльдэргэ, Мужыха нютагуудай хүн зонтой уулзажа, дуун ажабайдал хоёрой хоорондохи бата холбоое үргэдхэжэ, дуунай арад зондо хэды хэрэгтэй байһые гэршэлжэ ябана.

Н. ДАМБАЕВ.

АГУУ ДУУШАНАЙ АЛДАР НЭРЭЭР

Улаан-Үдын хүүгэдэй хүгжэмэй 1-дэхи һургуулида СССР-эй арадай артист Л. Линховоиной нэрэ олгуулагдаба гэһэн мэдээсэлые нёдондо декабрь һарада газетэдэмнай уншагшад анхарһан байха. Энэ ушартай дашарамдуулан Л. Линховоиной дурасхаалай долоон хоногой хэмжээн соо хүүгэдэй хүгжэмэй 1-дэхи һургуулида баяр ёһолол болобо.

Һургуулиин ялагар сэбэр коридор соогуур ябаһан эдир хүгжэмшэд танигдаагүй хүн зониие харахадаа, урихаар мэндэшэлнэ. Нэгэ класс сооһоо фортепианын абяан соностоно. Ханадань байһан томо стенд дээрэ Л. Линховоиной дүрэ зурагууд, хүндэтэ нэрэ зүүхэ эрхэдэ хүртэһэн ушараар амаршалга, арадай артистда зорюулагдажа, гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн ханын газетэ бидэнэй анхаралые татаба. Эдэ бүгэдэнтэй танилсажа, баяр ёһололой үнгэргэгдэхэ зал руу ороходомнай, олондо һайн танил хоолойтой артистын хангюурдаһан ирагуу дуун угтаба...

Советскэ районой соёлой таһагые даагша Р. Р. Хориноева баяр ёһололые нээхэдээ, республикымнай алдар суута дуушан Лхасаран Лодонович тухай мүнөөдэр дахин хөөрэлдэхэмнай гэжэ тэмдэглээд, Буряадай АССР-эй соёлой министрэй орлогшо Ю. Ж. Батуевта үгэ үгэбэ.

—Лхасаран Линховоиной дурасхаалай долоон хоногой үдэрнүүдтэ республика доторнай олохон хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэжэ байна. Монголой Арадай Республикын арадай артист Цэвэгжавын Пүрэвдорж, Ленинградай С. М. Кировэй нэрэмжэтэ оперо болон баледэй театрай дуушан, СССР-эй арадай артист Николай Охотников гэгшэд ерэжэ, эдэ хэмжээ ябуулгануудта хабаадаа,— гэжэ нүхэр Ю. Ж. Батуев тобшохоноор хөөрэбэ. Удаань Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын зуугшалгаар Улаан-Үдын хүүгэдэй хүгжэмэй 1-дэхи һургуулида СССР-эй арадай артист Л. Линховоиной нэрэ олгохо тухай 1983 оной декабриин 14-һөө РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой, байгша оной январиин 2-һоо РСФСР-эй соёлой министрэй захиралтын текстнүүдые эндэ суглараһан багшанарта, һурагшадта уншажа үгэбэ.— Һургуулидатнай олгогдоһон энэ нэрэ зэргые нэрэтэй түрэтэйгөөр абажа, Линховоиной хэһэн ажал хэрэгые үргэлжэлүүлхэ, амжалтыень эрьбадхаха дуушадые бэлдэжэ гаргахыетнай хүсэнэбди, — гэжэ Ю. Ж. Батуев республикынгаа Соёлой министерствын зүгһөө этигэл найдабаряа мэдүүлбэ.

— Л. Линховоин һургуулитаймнай дүтын харилсаа холбоотой байһан юм. Агуу дуушанай алдар нэрээр һургуулиингаа нэрлэгдэхэ хүндэтэ эрхэдэ хүртэһэндэ баяртайбди, омогорхонобди. Ёһотойл арадай дуушанай, бэлиг түгэс артистын, һайн һайхан сэдьхэлтэй хүнэй нэрэ бидэниие олон юумэндэ уялгана. Ушар тиимэһээ республикынгаа болон РСФСР-эй Соёлой министерствэнүүдтэ нэн түрүүн баяр хүргөөд, өөһэдынгөө ажал хэрэгээрээ Л. Линховоиной нэрэдэ хүрэмөөр байхын, этигэл найдабарииень һайнаар харюулхын тула бүхы хүсэ шадалаа, дүршэл шадабаряа зорюулан хүдэлжэ, ургажа ябаһан залуу үетэниие гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулхабди, оролдосотой бэрхээр һурахабди, — гэжэ үгэ хэлэһэн багшанар А. З. Федорова, С. Ж. Батуева, И. П. Мордовский, профкомой түрүүлэгшэ Т. Я. Захарова, 7-дохи классай һурагша А. Архипов гэгшэд тэмдэглэһэн байна.

Л. Линховоиной наһанайнь хани нүхэр, РСФСР-эй габьяата артистка В. Д. Лыгденова баяр ёһололдо хабаадажа, сэдьхэлэй дулаахан үгэнүүдээр Лхасаран Лодонович тухай хөөрөө.

Баяр ёһололой һүүлээр тус һургуулиин үнинэй багша Агния Захаровна Федоровatай уулзажа хөөрэлдэбэбди.

—Артистын дээдын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, олон шангай лауреат Л. Линховоиной нэрые манай һургуулида олгохо гэһэн мэдээсэлые коллективнай урма баяртайгаар угтаа, — гэжэ А. З. Федорова хөөрөөгөө эхилнэ.— Лхасаран Лодоновичой бэлиг шадабариин урган хүгжэхые, мулирэн болбосорхые олон жэлэй туршада ажаглан хараһандаа золтойби. Линховоин үнэхөөрөөл алишье талаар тэгшэ бэлигтэй, толотомо хүн байгаа гэжэ хэлэхэ байнаб. Совет засагай тэрэнэй бэлиг шадабариин урган хүгжэлтэдэ бүхы эрхэ байдал үгэһые, тэрэ һүүлдэнь өөрынгөө зохёохы хүдэлмэреэрээ, ниитын ажал ябуулгаараа дүүрэн харюулжа шадаһан габьяатай. Бэлигтэй дуушан, бэрхэ артист байхаһаа гадна, ехэ үргэн сэдьхэлтэй, һайн һанаатай хүн байгаа. «Ород арад ямар гоё һайхан бэлигтэй, хүсэтэй хүн зон гээшэб гэжэ бидэндэ һануулхын тула иимэ хүнүүд ажаһуудаг» гэжэ Шаляпин тухай М. Горький бэшээ һэн. Горькиин хэлэгшые хубилган, Линховоиной бэлигые хүгжөөһэн Буряад арадай газар дайда ямар гоё һайхан, баян, бэлигтэйб гэжэ хэлэхэ дуран хүрэнэ, — гэжэ А. З. Федорова хэлээ һэн.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

СПОРТ

САГААН ОЛИМПИАДАДА ХАБААДАХА

— Югославиин Сараево хотодо үнгэргэгдэхэ үбэлэй Олимпиин наадануудта айхабтар шанга тэмсэлэй болохо байгаашье һаань, манай спортсменүүд бусад суглуулагдамал командануудһаа олон алтан медальнуудта хүртэхэ тодорхой зорилго урдаа табина. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ тиимэшье һайн үрэ дүнгүүдэй туйлагдаагүйшье һаань, энэ зорилгоёо бэелүүлхэ байһандаа найданабди. Тохёолдоһон дутуу дундануудые наринаар шэнжэлжэ, спортсменүүдые һурган һорилгодоо мэргэжэлтэд зарим тэды заһабаринуудые оруулһан байна. Тиин мүнөө тэдэнэр арга боломжонуудаа бодотоор хаража үзэнэ. — гэжэ СССР-эй Спорткомитедэй спортын үбэлэй зүйлнүүдэй управлениин начальнигай орлогшо Герман Панов хөөрэнэ.

— Тус тустань 9 болон 8 алтан медалиин наадагдаха конькигаар, санаар урилдалгын мүрысөөнүүдтэ амжалта туйлаха байһандаа СССР-эй суглуулагдамал командануудай тренернүүд найдана, — гэжэ тэрэ хэлэбэ. — Эгээл эндэ ГДР-эй, Норвегиин, США-гай, Финляндиин ба Швециин спортсменүүд һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһаараа шалгардаг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ үрэ дүнгүүдһээ харахада, СССР-эй, ГДР-эй ба Норвегиин олимпийскэ суглуулагдамал командანууд адлирхуу хаба шадалтай байна. Командна тусхайта бэшэ түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэй хоорондо шанга тэмсэл болохо. США-гай командые тэмсэлһээ гаргажа богохогүй гэжэ Панов мэдүүлнэ. «Спортын түүхын гэршэлэн харуулһанай ёһоор американецууд Олимпиин наадануудай жэлнүүдтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ шададаг гээшэ, — гэжэ Панов тэмдэглэнэ. — Тэдэ эрхим бэрхэ фигуристнуудтай, хадаһаа санаар һолжорогшодтой, хоккеистнүүдтэй, конькишадтай юм. Билл Кох эрхим бэрхэ санашадай тоодо оробо. США-гай бусад санашадшье тэрэниие хүсэхые оролдоно».

Урда урдын бүхы наадануудта илалта шанга тэмсэлдэ туйлагдадаг байгаа. Пановой һанамжын ёһоор, Сараево хотодо тэмсэл улам шангадаха юм. 15 шахуу ороной олимпиецууд, тэрэ тоодо Финляндиин (санаар урилдалгаар, трамплинһаа һүрэлгөөр, биатлоноор), Швециин (хоккейгээр, конькигаар, санаар урилдалгаар), Японой (фигурна халтиралгаар, конькигаар, хадаһаа санаар һолжоролгоор, трамплинһаа һүрэлгөөр), Австриин ба Италиин (шаргаар һолжоронгын спортоор), Швейцариин (хадаһаа санаар һолжоролгоор), ФРГ-гэй (биатлоноор, бобслейгээр, шаргаар һолжоролгын спортоор) олимпиецууд илалта туйлаха аргатай юм.

Манай ороной олимпийскэ суглуулагдамал командын бүридэлдэ 212 хүн һорилго бэлэдхэл хэнэ. Тэдэнэй дундуур наһан 21,1 жэл болоно. 7 союзна республикын, Москвагай, Ленинградай атледүүд тэдэнэй тоодо ороно. Спортын үбэлэй зүйлнүүдэй үргэнөөр хүгжөөгдэдэг Россин Федерациин 30 область, хизаар болон автономито республикын спортсменүүд ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ кандидадуудаар оруулагдаба.

Манай команда түрүүшынхеэ бүхы программаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүдтэ хабаадаха юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, Сараево хотодо бобслеистнүүднай түрүүшынхеэ мүрысэхэ гэжэ Герман Панов мэдүүлнэ. Тиимэһээ олимпийскэ хартиин ёһоор, 125 спортсмен командын бүридэлдэ оруулагдаха.

Санаар, конькигаар урилдалгануудһаа гадна, манай спортсменүүд шаргаар һолжоролгоор, биатлоноор, фигурна халтиралгаар шангуудта хүртэхэ аргатай. Манай дэлхэйн чемпионууд Сараево хотодо олимпийскэ чемпионой нэрэ зэргэеэ тэхэрюулхые эрид шиидэнхэй гэжэ хоккейгээр СССР-эй суглуулагдамал командын ахалагша тренер Виктор Тихонов хөөрэнэ.

Дэлхэйн Кубогта хоёр дахин хүртэһэн Александр Завьялов манай санашадай дундаһаа онсо шалгарна гэжэ Панов хэлэбэ. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа олимпийскэ чемпионка Раиса Сметанинагай арга хаба ехэ.

Совет конькишадай дүтын зайда ехэ арга боломжотой байһыень нёдондо жэлэй мүрысөөнүүд харуулаа һэн. Олимпийскэ чемпионка Наталья Петрусева болон нёдондо жэлэй март һарада Медео гэдэг суута елүүр дээрэ дэлхэйн дүрбэн рекорд тогтооһон Павел Пеговые онсолон тэмдэглэлтэй.

Мүнөө боготор манай биатлонистнууд Олимпиин наадануудта амжалтатайгаар мүрысэдэг байгаа. Тиин энэ ёһо заншалай сахигдаха байһан ушарта этигэн найдажа байһанаа Панов мэдүүлбэ.

Нёдондо жэл үнгэргэгдэһэн дэлхэйн чемпионадта Елена Валова, Олег Васильев гэгшэд онсо шалгараа һэн. Һаяхан үнгэргэгдэһэн дэлхэйн чемпионадта Александр Фадеев илалта туйлаһан, Елена Водорезова уялгата программаар бага алтан медаляар шагнагдаһан байгаа. Бусад фигуристнууд болон хатаршаднай амжалта туйлаха аргатай.

«Манай шаргаар һолжорогшодой 1984 оной Олимпиадын шангуудта хүртэхэ аргатай байһандань найданабди, — гэжэ Панов хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Олимпийскэ чемпионка Вера Зозуля, дэлхэйн экс-чемпион Сергей Данилин гэгшэдэй мэргэжэл шадабари энэ этигэл найдалыемнай батадхана».

Даб дээрэ хоёр зүйлөөр мүрысэгшэд, трамплинһаа һүрэгшэднай тиимэ үндэр үрэ дүнгүүдые харуулнагүй. Гэбэшье Олимпиин наадanай урда тээ Сараево хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Александр Майоровой хоёр зүйлөөр хабаяа туршахадаа, мүнгэн медаляар шагнагдаһан ушарынь найдал түрүүлнэ.

Юрэдөө, Сагаан олимпиадада шанга тэмсэл болохол.

Юрий ЮРЬЕВ.
(АПН).

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Эдиршүүлэй уран бэлиг». 10.25 — «Блокада» — уран һайханай фильм. «Лужский рубеж» (Нэгэдэхи фильм). 12.10—«Аянщалагшадай клуб». 13.10 — Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.30 —Уласхоорондын конкурснуудай лауреат. Г. Мамайков баяан дээрэ наадаха. 17.00 — Баримтата фильм. 18.00 — «Урданай аялга дуунууд». 18.45—«...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһанай».

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Байгал» — нютагуудай һонин.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Арадай хиналтын экран». 20.30 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.45 — «Блокада»— уран һайханай фильм. «Пулковский меридиан» — 2-дохи фильм 22.00 — «Время». 22.35 — «Рассвет над Гангом» — баримтата фильм. 23.35 — «Долоон хоногой спорт». 00.05 — Баримтата фильм. 00.15 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 — Географи. 7-дохи класс. 10.05 13.50 — «Немец хэлэн». 11.05 — ПТУ-гай һурагшадта. Физикэ. 11.35, 12.40 — Юрэнхы биологи 9-дэхи класс. 12.05 — «Гэр бүлэ ба һургуули» 13.10 — Түүхэ. 6-дахи класс. 13.40 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм». 14.20— Д. И. Фонвизин. «Недоросль». 15.05 — «Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 15.20 — «Совет уран зурагай искусствада коммунистын образ». 15.50 — Поэзи. Ольга Берггольц. 16.30 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.50 — «Факел». 18.40 — «Таанадта, агитаторнууд болон политинформаторнууд». 19.00 — «Буряадай оперын дуушад дуулана». В. Бальжинимаев.

Москва. 19.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Гарри Каспаров» — киноочерк.

Москва. 20.00 — «Манай саад». 20.25 — К. Сен-Санс. «Скрипкэ ба арфа дээрэ наадагдаха хүгжэм».

Улаан-Үдэ. 20.45 — Соносхолнууд.

Москва 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.20— «Хүн ба хуули». 21.50 — Баримтата фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — «Без вины виноватые» — уран һайханай фильм.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ехэ амжалтанууд тээшэ» — түрүү бэшэг. «Агропромышленна нэгэдэлнүүдэй шухала зорилгонууд» — ТАСС-ай мэдээсэл. «Хонишодой ажалай халуун хаһа» — суглуулбари. Һунгалтые угтуулан. «Партиин уряала харюусан» — Г. Тарасовай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Алтан звеногой амжалта» — барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын коллективэй БАМ-ай илгашалта ханлалга. «Кадрнуудые һургабди» — Р. Жамагановай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Бэлэг хэлэй түб» — Н. Елаевай статья. «Уулзахада бэрхэтэй хүнэй һанамжанууд» — А. Игнатовай статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Ниитын хэрэгтэ хабаатайлаа омогорхоноб» — В. Бадмаевай статья

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ. ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52 секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. ...
Н-02319 Заказ № 21.